

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 818

Archeologienota
Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek,
Koning Albertstraat 134

Renovatie van een bestaand molencomplex
tot een residentieel gebouwencomplex

DEEL 1: Verslag van resultaten

Inge Van de Staey & Elke Wesemael
November 2019

ARON-RAPPORT 818

**ARCHEOLOGIENOTA
ONZE-LIEVE-VROUW-LOMBEEK, KONING ALBERTSTRAAT 134**

**RENOVATIE VAN EEN BESTAAND MOLENCOMPLEX TOT EEN RESIDENTIEEL
GEBOUWENCOMPLEX**

Inge Van de Staey & Elke Wesemael

Tongeren
2019

Colofon

ARON rapport 818 – Archeologienota Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, Koning Albertstraat 134 – Renovatie van een bestaand molencomplex tot een residentieel gebouwencomplex

Erkend archeoloog: Inge Van de Staey (OE/ERK/archeoloog/2015/00087)

Auteurs: Inge Van de Staey & Elke Wesemael

Bijdragen: /

Foto's en tekeningen: ARON bvba (tenzij anders vermeld)

Wettelijk depot: D/2019/12.651/127

ARON bvba bewaart op een beveiligde wijze enkel informatie over opdrachtgevers en initiatiefnemers met specifieke doelen. Gegevens worden niet gedeeld met derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevers of initiatiefnemers. Gegevens worden op vraag van de opdrachtgevers of initiatiefnemers aangepast of gewist.

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be

Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bvba

Archeologisch Projectbureau
Neremweg 110
3700 Tongeren
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 012/225.250

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	2
DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN	4
HOOFDSTUK 1. BUREAUONDERZOEK	4
1. Beschrijvend gedeelte	4
1.1 Administratieve gegevens	4
1.2 Archeologische voorkennis	6
1.3 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden	6
1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen	7
1.5 Werkwijze, verloop en actoren	11
2. Assessment	12
2.1 Situering van het projectgebied	12
2.2 Historische situering	19
2.2.1 Beknopte historie van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en het kasteel Rokkenborch	19
2.2.2 Geschiedenis van het projectgebied en weergave op iconografische en cartografische bronnen ..	20
2.3 Archeologische situering van het onderzoeksgebied	28
2.4 Gaafheid van het terrein: gekende verstoringen	30
2.5 Onderzoeksvragen	30
2.6 Kennisvermeerdering	35
3. Samenvatting	36
DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	38
1. Gemotiveerd advies	38
1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	38
1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied	38
1.3 Impact van de geplande bodemingrepen	39
1.4 Bepaling van maatregelen	39
BIBLIOGRAFIE	
BIJLAGEN	
Bijlage 1: Periodentabel A4	
Bijlage 2: Kadasterplan	
Bijlage 3: Afbeeldingenlijst	
Bijlage 4: Plannen bestaande toestand (A. Inplanting, B. Afbraak, C. Snedes)	
Bijlage 5: Plannen ontworpen toestand (A. Inplanting, B. Terreinprofiel, C. Snedes)	
Bijlage 6: Fotografisch verslag	
Bijlage 7: Overzichtsplan aanwezige nutsleidingen op bestaande toestand (BT)	

INLEIDING

De initiatiefnemer plant op een ca. 5585 m² groot terrein aan de Koning Albertstraat 134 te Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek (gem. Roosdaal, prov. Vlaams-Brabant) de renovatie van een bestaand molencomplex tot een residentieel gebouwencomplex. Voor dit project is een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen vereist.

Gezien voor de realisatie van dit project bodemingrepen uitgevoerd zullen worden, het terrein niet in een gebied ligt waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, er geen gemeentelijke vrijstelling is, het terrein niet binnen een gabarit bestaande lijninfrastructuur valt, het terrein niet in een beschermde archeologische site ligt, het terrein niet in een vastgestelde archeologische zone valt, het perceeloppervlak groter is dan 3000 m², de bodemingreep groter is dan 1000 m², de aanvrager niet publiekrechtelijk is en het terrein deels in woon gebied ligt, is het toevoegen van een in akte genomen archeologienota aan de vergunningsaanvraag verplicht.¹

Een archeologienota is een document dat opgemaakt wordt op basis van een archeologisch vooronderzoek en dat niet alleen administratieve gegevens van het onderzoeksgebied bevat, maar ook een verslag van de resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek, een voorstel van beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.² Het doel van het archeologisch vooronderzoek bestaat in het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site in een onderzoeksgebied en indien deze aanwezig is te bepalen wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van de bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.³

De *Code van Goede Praktijk* draagt een aantal methoden aan van archeologisch vooronderzoek op basis waarvan deze evaluatie kan gebeuren. Deze vooronderzoeken zijn opgedeeld in vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem zoals bureauonderzoek, landschappelijk boor- of profielputtenonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering, én vooronderzoeken met ingreep in de bodem zoals verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten en proefputten in functie van steentijd artefactensites.⁴

Elk vooronderzoek start met een bureauonderzoek, waarbij de nodige beschikbare bronnen en literatuur geraadpleegd worden. Vervolgens volgt een afweging of er hierna reeds voldoende informatie over het terrein beschikbaar is om:

1. de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site te staven
2. een gemotiveerde uitspraak te kunnen doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen
3. een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken
4. een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken

Wanneer bovenstaande vragen na het bureauonderzoek nog niet met voldoende onderbouwing beantwoord kunnen worden, dienen aanvullende methoden van vooronderzoek te worden toegepast. Na voltooiing van elke fase wordt opnieuw afgewogen of deze fase voldoende informatie heeft opgeleverd om dezelfde vragen te beantwoorden. Indien dit niet het geval is, volgt verder vooronderzoek.⁵ Welke methode gehanteerd wordt, is afhankelijk van onderstaande vier criteria:

1. Is het mogelijk om deze methode toe te passen op het terrein?
2. Is het nuttig om deze methode toe te passen op het terrein (levert het iets op?)
3. Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op het terrein?
4. Is het noodzakelijk om deze methode toe te passen op het terrein (kosten-batenanalyse)?

¹ Zie hiervoor de beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen. <https://www.onroerenderfgoed.be/een-archeologisch-onderzoek-nodig>

² Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen CGP 2019, 15.

³ CGP 2019, 28.

⁴ CGP 2019, 28-30.

⁵ CGP 2019, 28-33.

Vooraleer de opportuniteit van vooronderzoek met ingreep in de bodem af te wegen, wordt eerst de geschiktheid van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen. Het doel van een archeologisch vooronderzoek dient immers met een minimum aan destructie van het archeologisch archief bereikt te worden.⁶

Idealiter wordt het archeologisch vooronderzoek integraal uitgevoerd voorafgaand aan de aanvraag van de omgevingsvergunning. In sommige gevallen, omschreven in artikel 5.4.5 van het Onroerenderfgoeddecreet, is het echter niet mogelijk of wenselijk om de vooronderzoeken met ingreep in de bodem voorafgaand aan de aanvraag van deze vergunning uit te voeren. In dat geval meldt de erkende archeoloog de resultaten van het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bij het agentschap, als een in akte te nemen archeologienota overeenkomstig de procedure uit art. 5.4.12 van het Onroerenderfgoeddecreet en de uitvoeringsbepalingen erbij.⁷

In het kader van deze archeologienota werd enkel een bureauonderzoek uitgevoerd. Gezien het op basis van de resultaten van dit onderzoek (Deel 1, hoofdstuk 1) duidelijk werd dat de potentiële kenniswinst voor het terrein erg beperkt is waardoor de kosten voor de uitvoer van verder onderzoek niet op wegen tegen de baten ervan, wordt geen aanvullend onderzoek aanbevolen. Dit wordt gemotiveerd in Deel 2.

⁶ CGP 2019, 32-33.

⁷ CGP 2019, 29.

DEEL 1. VERSLAG VAN RESULTATEN

HOOFDSTUK 1. BUREAUONDERZOEK

Het archeologisch bureauonderzoek beoogt om op basis van gekende of ontsloten bronnen het onderzoeksgebied af te bakenen en te beschrijven, reeds verstoorde zones in kaart te brengen, gekende aardkundige en paleo-ecologische kenmerken te inventariseren en gekende archeologische en historische waarden en indicatoren te inventariseren en in te schatten.⁸

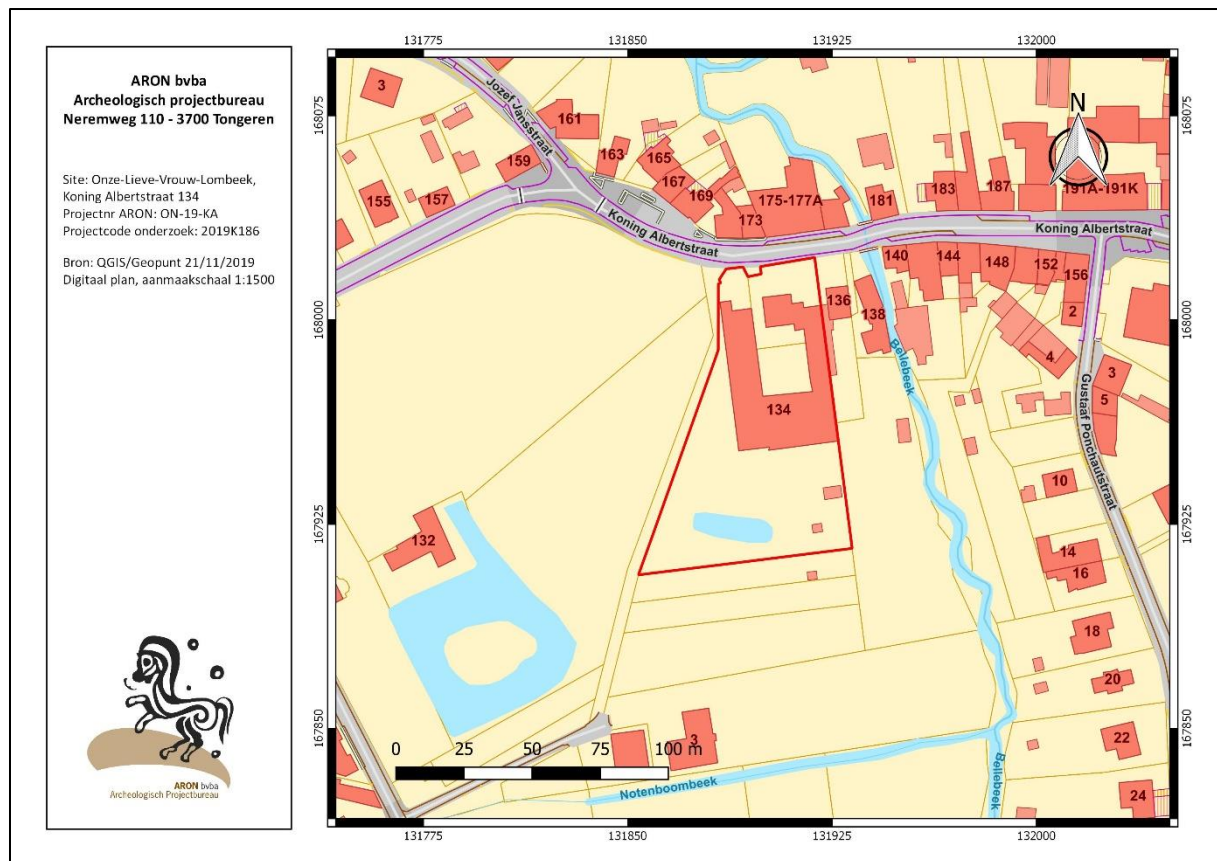
1. Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

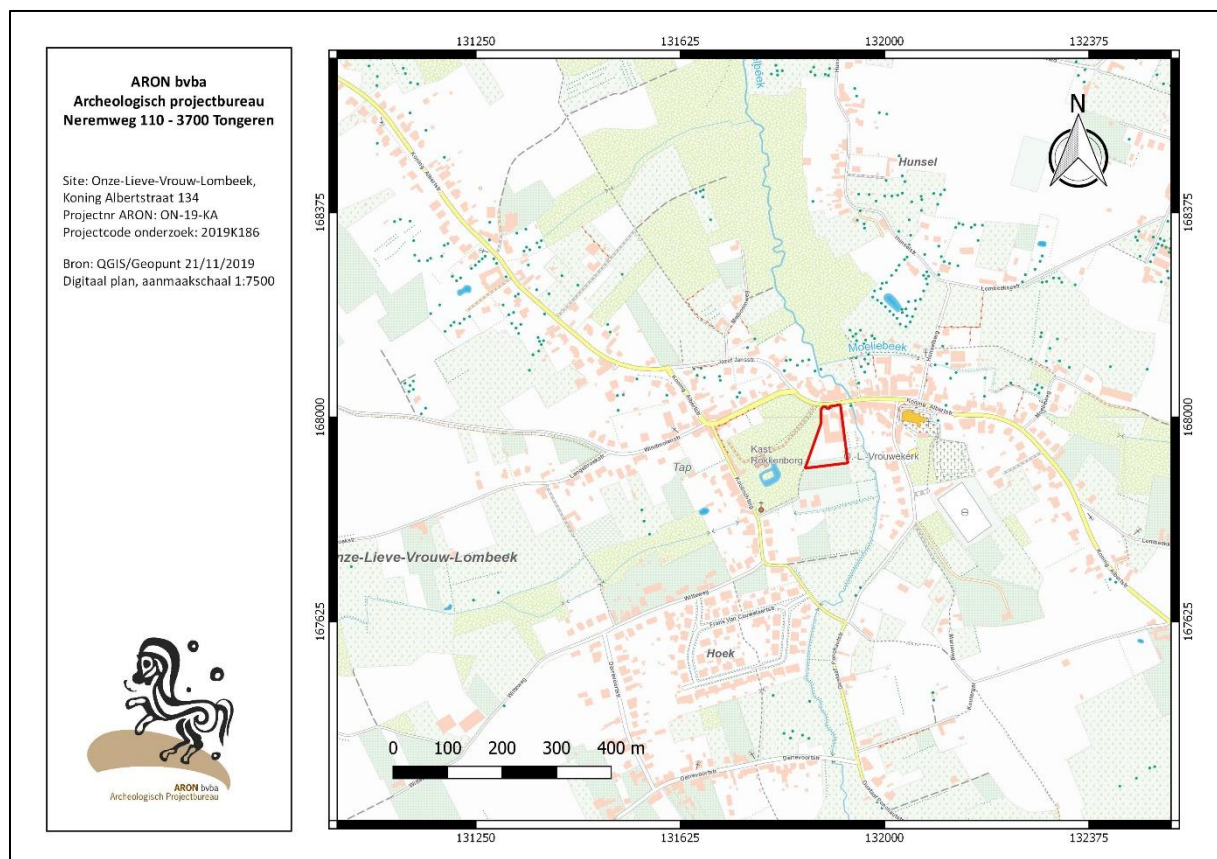
Projectcode	2019K186	
Naam en erkenningsnummer Archeoloog	Inge Van de Staey OE/ERK/Archeoloog/2015/00087	
Rechtspersoon	ARON bvba Archeologisch Projectbureau, Neremweg 110, 3700 Tongeren OE/ERK/Archeoloog/2015/00006	
Actoren en specialisten binnen het project	Functie	Naam
	Erkend archeoloog Projectleiding	Inge Van de Staey Elke Wesemael
Extern wetenschappelijk advies	Nvt.	Nvt.
Locatiegegevens	Vlaams-Brabant, Roosdaal, Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, Koning Albertstraat 134	
Oppervlakte	Het totale projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 5585 m ²	
Bounding box coördinaten	Xmin., Ymin.: 131853.90, 167906.40; Xmax., Ymax.: 131932.32, 168022.92	
Kadasternummers	Roosdaal, 3e afd, sectie A, nrs 283n en 283r	
Thesaurusthermen ⁹	Roosdaal, Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, molens Wastiels, bureauonderzoek	
Overzichtsplan verstoringen	Zie <i>BIJLAGE 7</i> : Overzichtsplan gekende verstoringen op bestaande toestand (BT)	

⁸ CGP 2019, 48-49.

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/thesaurus>

Afb. 1: Kadastraal plan met perceelgrenzen en afbakening van het projectgebied in het rood.

Afb. 2: Uittreksel uit de topografische kaart met afbakening van het projectgebied in het rood (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

1.2 Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied zelf werd tot op heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Het gebied grenst ten oosten wel aan **CAI-locatie 617**. Hier situeert zich kasteel Rokkenborg, met de aanwezigheid van een laat-middeleeuwse motte die mogelijk een vroegmiddeleeuwse oorsprong heeft.

1.3 Onderzoeksvragen en randvoorwaarden

Het archeologisch bureauonderzoek heeft als doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken, de bewaringstoestand en de wetenschappelijke waarde ervan en zijn relatie met het landschap. Verder wordt een beschrijving gemaakt van de geplande werken waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd, van de uitvoeringswijze van deze werken en van de potentiële impact van deze werken op het bodemarchief.¹⁰

Gezien het onderzoeksgebied gelegen is in een zone met een lage densiteit aan bebouwing in het verleden, dient tevens bijzondere aandacht besteed te worden aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Volgende onderzoeksvragen dienen tijdens het bureauonderzoek behandeld te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische gegevens in het projectgebied?
- Welke informatie geven de gekende historische en iconografische gegevens van het projectgebied?
- Wat zijn de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen?
- Wat is de landschappelijke opbouw van het terrein?
- Wat is de geschiedenis van het landgebruik van het terrein?
- Wat zijn de gekende verstoringen (van de huidige verhardingen, riolering, allerhande leidingen, enz.)? Hoe diep gaan deze verstoringen en over welke oppervlakte verspreiden ze zich?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande en gekende bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Is verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk? Indien ja, motiveer de keuze van de te gebruiken methode.

Randvoorwaarden:

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd voor het volledige projectgebied. Er zijn dan ook geen randvoorwaarden van toepassing.

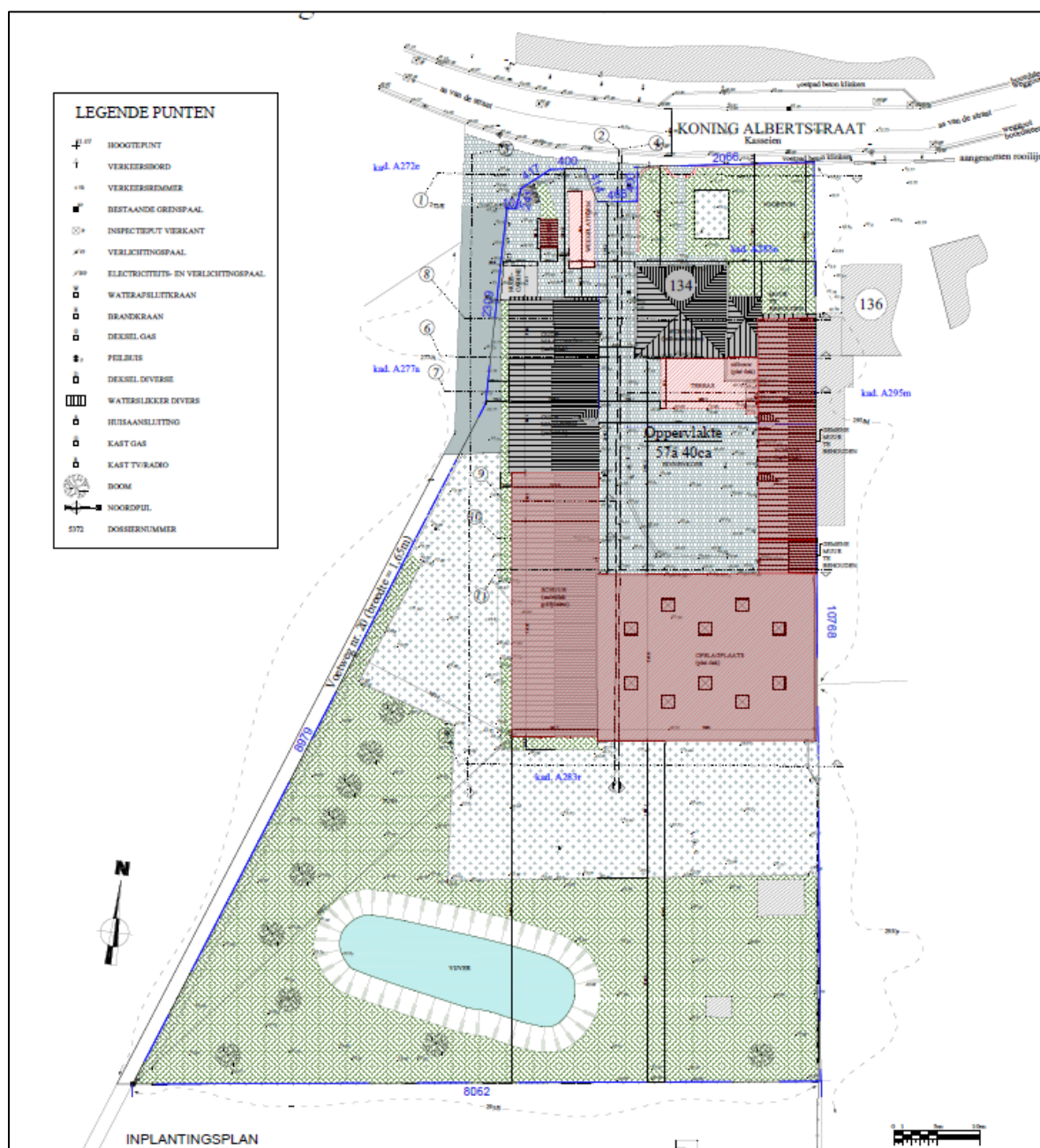
¹⁰ CGP 2019, 48-49.

1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen

De initiatiefnemer plant op een ca. 5585 m² groot terrein aan de Koning Albertstraat 134 te Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek (gem. Roosdaal, prov. Vlaams-Brabant) de renovatie van een bestaand molencomplex naar een residentieel gebouwencomplex (Afb. 4, BIJLAGEN 4-5).

Hierbij zal een deel van de bestaande bebouwing (m.n. het initieel molengebouw en de bestaande woning) behouden blijven, en dit over een oppervlakte van ca. 346,5 m² (cfr. molen ca. 210 m² en woning ca. 136,5 m²).

De rest van de aanwezige bebouwing wordt gesloopt (Afb. 3, Rood en BIJLAGE 4B) en maakt plaats voor een nieuwe aanbouw. Er wordt niet gestreefd naar een volume-uitbreiding, doch het volledig woonprogramma past binnen de bestaande bouwvolumes. De bestaande verhardingen worden grotendeels omgevormd tot groenzone, en deels ingevuld als open parking met gewapend gras. De binnenkoer wordt deels "onthard" en ingevuld als gemeenschappelijke groenzone.

Afb. 3: Inplantingsplan bestaande toestand en afbraak (Bron: Este Architecten, digitaal plan, dd. 01/10/2019, schaal 1:200, 2019K186).

Volgende bodemingrepen zijn voorzien in het kader van dit project:

Afbraak schuren, opslagplaats, berging, weegbrug en verhardingen (Afb. 3, BIJLAGE 4b)

Ten zuiden van het molengebouw en ten oosten van het woning, die beiden behouden blijven, worden de aanwezige schuren, die in N-Z richting georiënteerd zijn en een deel van de huidige westvleugel (ca. 314 m²) en de oostvleugel innemen (ca. 212,5 m²), gesloopt. Tussen beide vleugels wordt in het zuiden ook een opslagloods afgebroken (ca. 500 m²). De sloop van de gebouwen bereikt zo een oppervlakte van ca. 1026,5 m². Deze gebouwen zijn niet onderkelderd waardoor een gemiddelde verstoringsdiepte van 40 tot 50 cm en plaatselijk – ter hoogte van de funderingszolen – van 80 tot 100 cm, kan worden aangenomen.

Net ten zuiden van de te behouden woning wordt een kleine aanbouw en aansluitend gelegen een terras (samen ca. 64 m²) gesloopt en opgebroken. De verstoringsdiepte hiervoor kan tussen 40 en 50 cm geschat worden. Eenzelfde verstoringsdiepte kan worden aangenomen voor de afbraak van een weegbrug (27 m²) en kleine berging (ca. 7,5 m²) in het noordwesten van het terrein, langs de Koning Albertstraat.

Verder zullen alle verhardingen (kasseien, ca. 680 m² en grindverharding, ca. 1040 m²) worden opgebroken. Een deel van deze kasseiverharding wordt – al dan niet na de aanleg van de riolering (zie *infra*) – tergeplaatst. Ca. 381 m² van deze verhardingen wordt na opbraak gebruikt voor de heraanleg rondom de nieuwe gebouwen (zie *infra*). Dit is het geval ter hoogte van de binnenkoer, die deels onthard wordt en wordt ingevuld als gemeenschappelijke groenzone (zie *infra*). Ook de kasseien rondom de bestaande en de te behouden electriciteitscabine worden opgebroken en vervangen als groenzone.

Voor de opbraak worden bodemingrepen tot ca. 40 cm onder het maaiveld voorzien. Eenzelfde verstoringsdiepte kan worden aangenomen ter hoogte van de grindverhardingen die ten westen en zuiden van de af te breken structuren volledig wordt weggenomen.

De bodemingrepen zullen machinaal gebeuren d.m.v. een graafmachine.

Verbouwing molencomplex tot residentieel gebouwencomplex

Het initieel molengebouw en de bestaande woning zullen behouden blijven en worden verbouwd, en dit over een oppervlakte van 346,5 m² (cfr. molen ca. 210 m² en woning ca. 136,5 m²). In deze zone worden geen nieuwe bodemingrepen verwacht.

De rest van de aanwezige bebouwing wordt gesloopt (oppervlakte ca. 1026,5 m²) en maakt plaats voor een nieuwe aanbouw. Er wordt hierbij niet gestreefd naar een volume-uitbreiding: het volledig woonprogramma past binnen de bestaande bouwvolumes. De nieuwbouw heeft een oppervlakte van ca. 765 m². In totaal biedt het gebouwcomplex plaats aan 13 woningen in de meergezinswoning, en 4 grondgebonden woningen.

De nieuwbouw wordt net zoals de bestaande en af te breken bebouwing, niet onderkelderd. Op basis van de principesnede (BIJLAGE 5C) kan afgeleid worden de nieuwbouw zal opgebouwd worden op een betonnen vloerplaat en een sleuffundering onder de draagwanden. De diepte van de bodemingrepen bedraagt hier ca. 50 cm ter hoogte van de vloerplaat en ca. 1m ter hoogte van de draagwanden (niveau ten opzichte van de nieuwe nulpas = 43,5 m TAW). De huidige scheidingsmuur tussen het betrokken perceel en het pand ten oosten blijft behouden.

De bodemingrepen zullen machinaal gebeuren d.m.v. een graafmachine.

Verhardingen

Verspreid over het projectgebied worden verschillende verhardingen aangelegd.

Een eerste verharde zone (ca. 945 m²) wordt ingericht rondom de westelijke vleugel en sluit aan bij de bestaande en te behouden asfaltverharding in het westen. Deze zone zal ingericht worden als circulatiezone en geeft toegang tot een achtergelegen parking waar 16 parkeerplaatsen zijn voorzien. De wegenis wordt volledig in kasseien

(her)aangelegd, de parkeerplaatsen zijn voorzien in grasbetondallen. Ook een stelplaats voor de brandweer ter hoogte van centrale binnenkoer zal in grasdallen worden aangelegd.

Een tweede zone (ca. 138 m²) wordt in het noorden langs de Koning Albertstraat met kasseien ingericht, en bestaat uit enkele paden in de richting van het woonhuis en de oostvleugel en 7 extra parkeerplaatsen.

Een pad in dolomiet loopt door de in te richten centrale groenzone ter hoogte van de huidige binnenkoer. Een zigzaggend voetpad in dolomiet wordt tevens in het zuidoostelijke deel van het projectgebied aangelegd en maakt aansluiting met de bestaande vijver (cfr. infiltratiebekken).

Voor de (her)aanleg van de kasseien en de aanleg van de grasbetondallen evenals voor het wandelpad is een afgraving tot maximaal 40 cm diepte voorzien. De bodemingrepen zullen machinaal gebeuren d.m.v. een graafmachine.

Groenzones

Rondom de verhardingen en de structuren zullen verschillende groenzones ingericht worden. Zo wordt het oostelijke deel van de binnenkoer “onthard” en ingevuld als gemeenschappelijke groenzone. De zone langs de Koning Albertstraat wordt rondom de parking (zie *supra*) als voortuin ingericht.

Hiervoor is gras voorzien met verspreid enkele bomen. Een haag scheidt de nieuw aan te leggen met de reeds bestaande groenzone ten westen hiervan. Enkele geïsoleerde bomen worden verder aangeplant in de zone ten oosten van de meest zuidelijke parking.

Voor de aanleg van grasvelden zijn slechts minimale bodemingrepen voorzien tot op een diepte van ca. 20 cm. Plaatselijke diepere bodemingrepen ten gevolge van het planten van hagen (tot 45 cm) en bomen (80 cm) zijn niet uitgesloten.

De bodemingrepen zullen machinaal gebeuren d.m.v. een graafmachine.

Waterbekken en nutsleidingen¹¹

Het opvangen regenwater zal opgevangen worden in drie regenwaterputten (15.000, 10.000 en 5.000 l), die respectievelijk onder de gemeenschappelijke groenzone centraal, onder de stelplaats voor de brandweer en onder de centrale weg in het zuiden worden geplaatst. Voor de uitgravingen ter hoogte van deze putten kan geschat worden dat een zone rondom uitgegraven zal worden tot op een diepte van ca. 2,5 m.

De RWA-leidingen worden via de centrale wegnis in de richting van een infiltratiebekken (ca. 160 m², cfr. huidige vijver) geleid. Voor de inrichting voor dit bekken, waar het overtollige hemelwater wordt opgevangen, zijn geen bijkomende bodemingrepen noodzakelijk.

Ook de afwatering van de centrale wegnis zal via slikkers en een leiding gebeuren in de richting van het infiltratiebekken.

De DWA-leidingen zullen naast de ligging binnen de footprint van de geplande structuren, via de centrale wegnis, via de voortuin en dwars over de centrale groenzone met de bestaande nutsleidingen ter hoogte van de Koning Albertstraat verbonden worden.

Over de overige leidingen zijn voorlopig geen gegevens bekend maar er kan verwacht worden dat ook deze met de reeds bestaande nutsvoorzieningen verbonden worden.

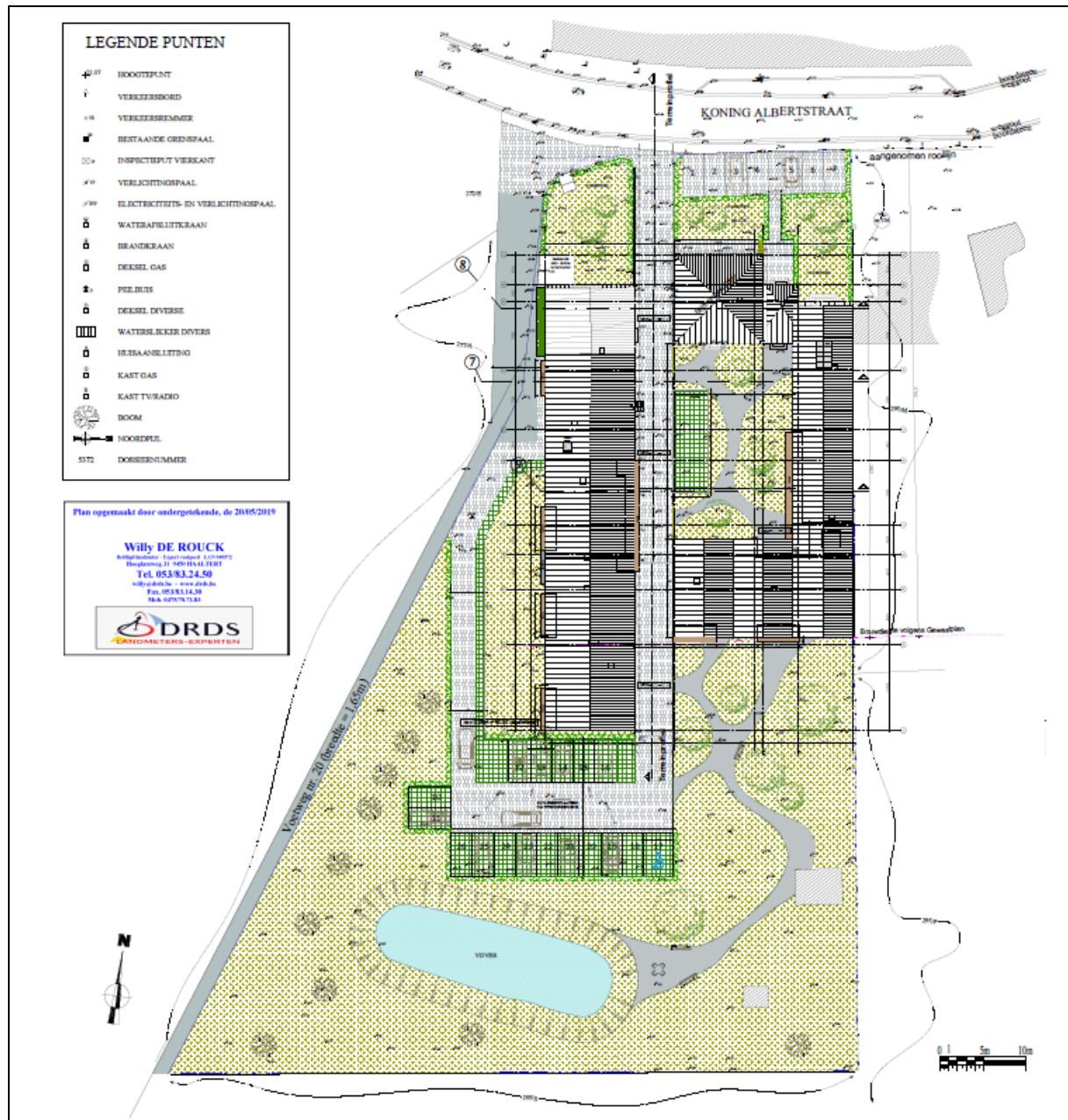
De leidingen worden aangelegd in sleuven die net iets breder zijn dan de desbetreffende leiding. Over de exacte breedte en diepte van de sleuven voor nutsleidingen en riolering zijn nog geen gegevens bekend, maar er kan verwacht worden dat verstoringen tot ca. 1,20 cm onder het maaiveld zullen plaatsvinden. Mogelijk zal op beperkte plaatsen dieper gegraven worden i.f.v. de gravitaire afwatering van DWA en RWA.

¹¹ Een digitaal rioleringsplan werd door de initiatiefnemer ter beschikking gesteld.

De bodemingrepen voor de aanleg van de sleuven zullen machinaal gebeuren d.m.v. een graafmachine.

Werfzone

De werfzone wordt volledig binnen het projectgebied voorzien. Hiervoor worden in principe geen bijkomende bodemingrepen uitgevoerd.

Afb. 4: Inplantingsplan ontworpen toestand (Bron: Este Architecten, digitaal plan, dd. 13/08/2019, schaal 1:200, 2019K186).

1.5 Werkwijze, verloop en actoren

Gezien het bureauonderzoek betrekking heeft op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden, diende bijzondere aandacht besteed te worden aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied. Volgende kaarten werden in het kader van dit deelaspect van het vooronderzoek dan ook geraadpleegd: de topografische kaart, de bodemkaart, de potentiële bodemerosiekaart per perceel, de bodembedekkingskaart 2012, de quartair geologische kaart, de tertiair geologische kaart en het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (AGIV). Voor het projectgebied bestaat geen geomorfologische kaart. De bodemkundige gegevens werden wel aangevuld met de informatie die beschikbaar gesteld wordt via de website Databank Ondergrond Vlaanderen.¹²

Om een inzicht te bekomen in de reeds gekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied en zijn directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris geraadpleegd.¹³ Deze online inventaris, opgesteld door het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid, biedt een overzicht van alle tot nu toe gekende archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Voor zover voorhanden werd gebruik gemaakt van verschillende publicaties die betreffende archeologische vondsten en uitgevoerde opgravingen in de omgeving verschenen. Via het Geoportaal van Onroerend Erfgoed werd eveneens de inventaris van de beschermde archeologische sites, de inventaris van vastgestelde archeologische zones en de inventaris van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt, geraadpleegd.

Voor het recentere verleden van het studiegebied werden verschillende historische kaarten bestudeerd. Interessant binnen deze studie is een kaart van 1751 die het naastgelegen kasteeldomein Rokkenborch afbeeldt en waarop ook het onderzoeksterrein zichtbaar is.¹⁴ Verder werden de *Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden*, opgemaakt op initiatief van Graaf de Ferraris (1771-1778), de *Atlas der Buurtwegen* (ca. 1840), de *Vandermaelenkaart* (1846-1854) en de *Popp-kaart* (1842-1879) bekeken. Deze kaarten werden geraadpleegd via de website Geopunt.be. Via de website Cartesius.be werden de topografische kaarten uit 1873, 1904, 1939, 1969 en 1981, opgemaakt door het Nationaal Geografisch Instituut en zijn voorgangers, bestudeerd. De topografische kaart van 1989 bleek niet beschikbaar te zijn, gezien dezelfde kaart als deze van 1981 wordt weergegeven. Ook werden oude luchtfoto's (1971, 1979-1990, 1995, 2000-2003 en 2005-2007) die eveneens via de website Geopunt.be (AGIV) of Cartesius.be ontsloten zijn, bestudeerd. Kaarten die geen bijkomende informatie over het onderzoeksterrein geven, worden niet in het bureauonderzoek afgebeeld.

De gemeente Roosdaal beschikt verder over een heemkundige kring, waarin de heemkundige publicaties heel wat informatie voorhanden bleek.¹⁵ De gebruikte artikels zijn opgenomen in de bibliografie. Verder werd ook de website, opgemaakt door Hubert De Bolle, geconsulteerd. Hij heeft gedurende vele jaren gewerkt aan een website rond de Roosdaalse geschiedenis.¹⁶

De ligging van ondergrondse kabels en leidingen werd opgevraagd via KLIP. Een visuele terreininspectie werd niet uitgevoerd. Via een fotografisch verslag (*BIJLAGE 6*) en de gegevens aangeleverd door de initiatiefnemer kon namelijk een beeld bekomen worden van de huidige inrichting en de gaafheid van het onderzoeksgebied.

Voorliggend bureauonderzoek werd uitgevoerd door *Inge Van de Staey* van het archeologisch projectbureau *Aron bvba* en intern begeleid door *Elke Wesemael*.

¹² <https://dov.vlaanderen.be>

¹³ <https://geo.onroerenderfgoed.be/> en <http://cai.onroerenderfgoed.be/>

¹⁴ <https://hdbr.be/AZ/R/OROKKENBO.htm>

¹⁵ www.rausa.be

¹⁶ www.hdbr.be

2. Assessment

2.1 Situering van het projectgebied

Het projectgebied heeft een oppervlakte van circa 5585 m² en is kadastraal gekend als Roosdaal, 3de afd, sectie A, nrs 283n en 283r.

Het gebied, gelegen binnen de dorpskern van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek (gem. Roosdaal, prov. Vlaams-Brabant), wordt in het noorden begrensd door de Koning Albertstraat en in het westen door een voetweg (nr. 20) die de grens vormt met het kasteeldomein Rokkenborch (vastgesteld als bouwkundig element, ID 40532)¹⁷. Twee woonhuizen, gelegen langs de Bellebeek, begrenzen het terrein in het oosten.

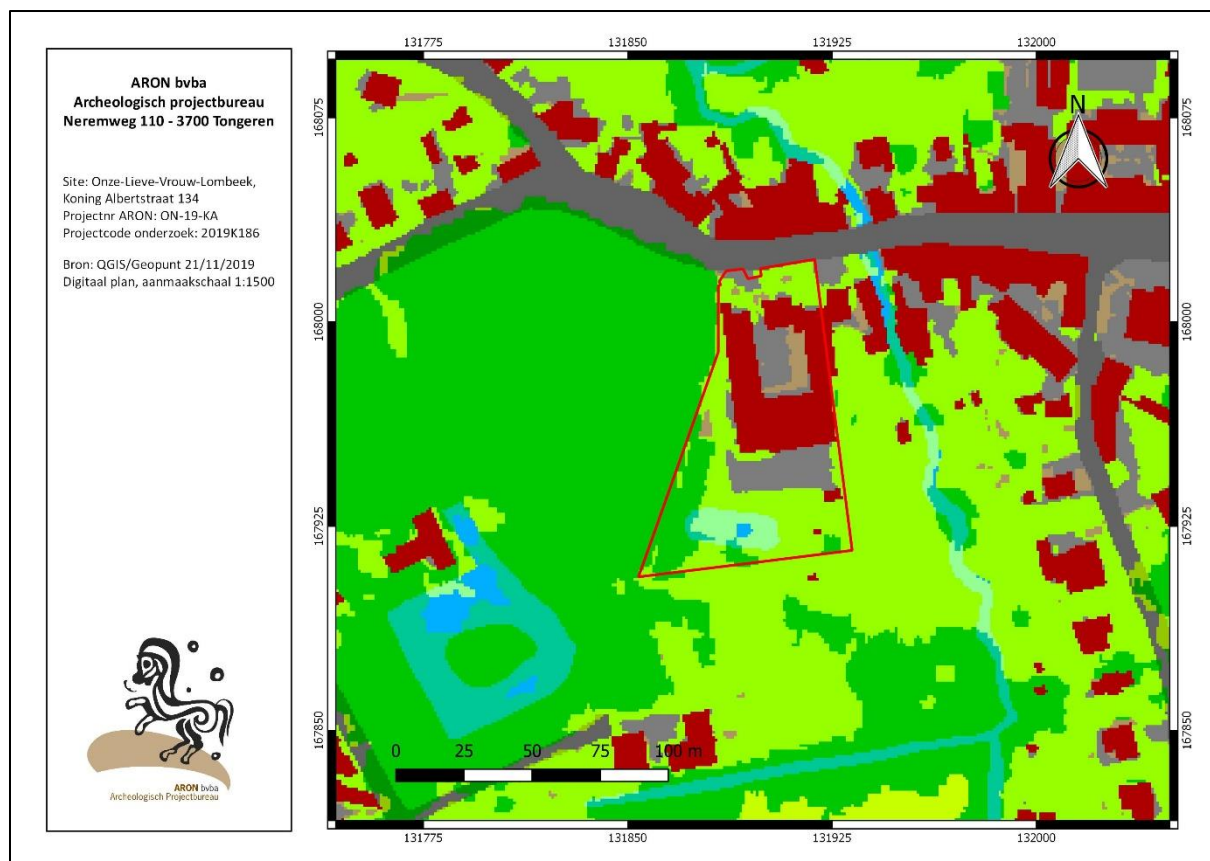
Het projectgebied is grotendeels bebouwd met gebouwen van de voormalige molensite Wastiels (Afb. 5). De site bestaat uit een woonhuis met voortuin (nr. 1) (perceel 283n), de oude maalderij (nr. 2), een opslagloods (nr. 3) en twee schuren (nr. 4 en 5) (perceel 283r). Het gebouwencomplex wordt deels gebruikt als groothandel voor visgerief, en deels niet gebruikt. De éénsgezinswoning is thans bewoond.

Alle gebouwen zijn opgesteld rondom een open, met kasseien verharde binnenkoer. Een kasseiverharding is verder aanwezig ten noorden van het molengebouw, langs de Koning Albertstraat. Via een asfaltverharding wordt langs de westvleugel aansluiting gemaakt met een grindverharding die ten westen en zuiden van de bebouwing aanwezig is. Op het achterliggende deel is een vijver aanwezig met rondom gras en enkele geïsoleerde bomen (Afb. 5, BIJLAGE 6). Dit komt grotendeels overeen met de situatie op de bodembedekkingskaart 2015, hoewel op deze kaart iets minder verhardingen worden weergegeven (Afb. 6).

Afb.5: Kleurenorthofoto met aanduiding van het projectgebied (rood) met aanduiding van 1. Woonhuis, 2. Maalderij; 3. Opslagloods; 4 en 5. Schuren.

¹⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/40532>

Afb. 6: Bodembedekkingskaart 2015 met aanduiding van het projectgebied in het rood. (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be)

Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek is gelegen in het Pajottenland, dat zich op de westflank van de Zennevallei uitstrekt en wordt gekenmerkt door een glooiend landschap dat uitgeschuurd is in de fijnkorrelige afzettingen van de *Formatie van Kortrijk* (zie *infra*). Lokaal komen in dit gebied nog geïsoleerde heuveltoppen voor, zoals de kam tussen Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en Dilbeek en de Kesterberg.¹⁸

Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek wordt doorsneden door de vallei van de Bellebeek. Deze beek, deel uitmakend van het Denderbekken, stroomt ca. 25 m ten oosten van het projectgebied. De Notenboombeek, die ten zuiden van het projectgebied stroomt, vloeit ca. 80 m ten zuidoosten van het terrein in de Bellebeek. Ook de Moeliebeek, die ca. 1,1 km ten oosten van het projectgebied ontspringt, vloeit ca. 65 m ten noorden van het terrein in de Bellebeek (Afb. 7).

Gelegen in de vallei van de Bellebeek daalt het terrein licht in oostelijke richting, van ca. 43,9 m tot 42,9 m TAW. In het zuiden is de contour van de vijver zichtbaar. Voetweg nr. 20, die het terrein in het westen begrensd, is lager gelegen. Dit lager gelegen tracé kan vermoedelijk gekoppeld worden aan de gracht die het kasteeldomein Rokkenborch begrensd. Het kasteeldomein zelf, dat teruggaat op een laat-middeleeuwse motte (zie *infra*, 2.2 *Historische situering*), is dan weer beduidend hoger (tot 49 m TAW) gelegen (Afb. 8-Afb. 9).

Het tertiaire substraat ter hoogte van het onderzoeksterrein behoort tot de *Formatie van Kortrijk*, meer bepaald het lid van Moen (Afb. 10, lichtpaars). De formatie van Kortrijk kan immers onderverdeeld worden in vier leden: het Lid van Aalbeke, van Moen, van Saint-Maur en van Mont-Héribu. Op vele plaatsen kan het onderscheid tussen de verschillende leden niet gemaakt worden. Zo zijn het Lid van Saint-Maur en Mont-Héribu systematisch samengenomen.

Het Lid van Aalbeke bestaat uit klei met zeer fijn silt.

Het Lid van Moen is een zeer heterogene afzetting die bestaat uit silt tot zand met lokaal enkele kleiige zones.

¹⁸ Schroyen 2003, 4.

Het Lid van Saint-Maur bestaat voornamelijk uit klei met zeer fijn silt, met enkele dunne intercalaties van grof siltige klei of kleiige, zeer fijn silt.

Het Lid van Mont-Héribu, tenslotte, bestaat uit een afwisseling van horizontale gelamineerde, glauconiethoudend kleiig zand of zandige klei en compacte, silthoudende klei of kleiig silt. Dit lid vormt de basis van deze formatie.¹⁹

Volgens de Quartairprofieltypekaart worden de tertiaire afzettingen bedekt door Holoceen en Tardiglaciaal alluvium (*Afb. 11, groen met rode arcering*). De geleidelijke klimaatsverbetering tijdens het Tardiglaciaal ging gepaard met een zeespiegelstijging, een stijging van het grondwater en het verdwijnen van de permafrostlaag. Daar de zeespiegel bij aanvang van het Tardiglaciaal nog relatief laag stond, heeft de verminderde weerstand van de verdwijnende permafrostlaag aanleiding gegeven tot een verticale erosie in de rivierdalen. Hierbij werden de Holocene valleien gevormd, die bij een stijgende zeespiegel, stijgend grondwater en verbeterd klimaat opgevuld werden. De Tardiglaciaal en Holocene fluviatiele sedimenten kunnen bestaan uit *het Lid van Waardamme* (13.000-9000 BP), *het Rotselaar Bed* (9000-2000 BP), *het Lid van Korbeek-Dijle* (60000 BP) en *het Lid van Rotspoel* (vanaf 1000 BP).²⁰

Verder wordt de quartaire ondergrond in de omgeving van het onderzoeksterrein gekenmerkt door de eolisch afgezette lemen. Tijdens de Weichsel ijstijd was er een algemene zeespiegeldaling, waarbij grote delen van de Noordzee droog kwamen te liggen. Door de aanwezigheid van een lagedrukgebied ter hoogte van Scandinavië kwamen in onze streken sterke noordwestelijke winden voor. Deze herwerkten de sedimenten van het Noordzeebekken en transporteerden ze naar oostelijke richting. Het zandige materiaal werd getransporteerd door middel van saltatie (i.e. rollen en springen van de korrels) en werd vnl. afgezet in de noordelijke zandstreek. Het siltige materiaal met een kleinere korrelgrootte, werd door de wind opgewerveld, en kon dus verder landinwaarts getransporteerd worden tot in de leemstreek. Het overgangsgebied tussen beide streken, waar de afzettingen deels uit leem, deels uit zand bestaan, wordt de zandleemstreek genoemd.²¹

De overheersende noordoostenwind vervoerde het siltige materiaal tot op de zuidelijk gelegen heuvels van Midden-België. Deze leemafzettingen worden in de omgeving rondom het projectgebied ondergebracht in *de Formatie van Gembloux*, waarin drie leden worden onderscheiden, nl. *het Lid van Hainut*, *het Lid van Hesbaye* en *het Lid van Brabant*.

De leemafzettingen die teruggevonden worden zijn voornamelijk de homogene *Brabantleem* (Midden- en Laat-Weichseliaan), die kan worden beschreven als een gele kalkrijke loess. Dikwijls wordt de basis van dit pakket gekenmerkt door een typische horizont, namelijk *de bodem van Kesselt*. De bovenste 2 à 3m van het pakket Brabantleem is vaak ontkalkt en verweerd. Deze bodem is kleirijk en wordt vaak benoemd als 'terre-à-briques' en werd op vele plaatsen gebruikt voor de vervaardiging van bakstenen.

Het Lid van Hesbaye (Midden-Weichseliaan) bestaat uit een lichtbruine tot grijze leem die dikwijls kalkrijk is. Het is een eolische loess dat door herwerking door smeltwater werd afgezet in kleine depressies. Typisch aan deze afzettingen is het gelamineerde voorkomen. Geregeld is er vermenging met het materiaal van het onderliggende substraat. Vaak worden in het leem grindhoudende elementen teruggevonden (voornamelijk gerolde en gebroken silex). Deze kunnen als 'restgrind' gevormd zijn door eolische werking en oppervlakkige afspoeling, waarna de keitjes nog een later verplaatsing ondergaan kunnen hebben.

Ook oudere lösspakketten uit het Saaliaan/Elsteriaan (oa. *Lid van Hainnut*, Midden-Pleistoceen) moeten er aanwezig geweest zijn, maar deze werden vermoedelijk door erosie opgeruimd.²²

Op de Quartaire profieltypekaart wordt de omgeving van het projectgebied gekenmerkt door eolische afzettingen van het Midden-Weichseliaan, met name *de leem van Hesbaye*. Hieronder komt een pre-Saaliaan terrasgrind en -zand voor, bovenop het onderliggende pre-quartaire substraat (*Afb. 11, groen, nr. 16*). Ten noordoosten van het projectgebied dagzoomt onmiddellijk het pre-quartaire substraat (*Afb. 11, grijs, nr. 0*).

¹⁹ Buffel ea. 2009, 24-25.

²⁰ Schroyen 2003, 21-22.

²¹ Schroyen 2003, 19.

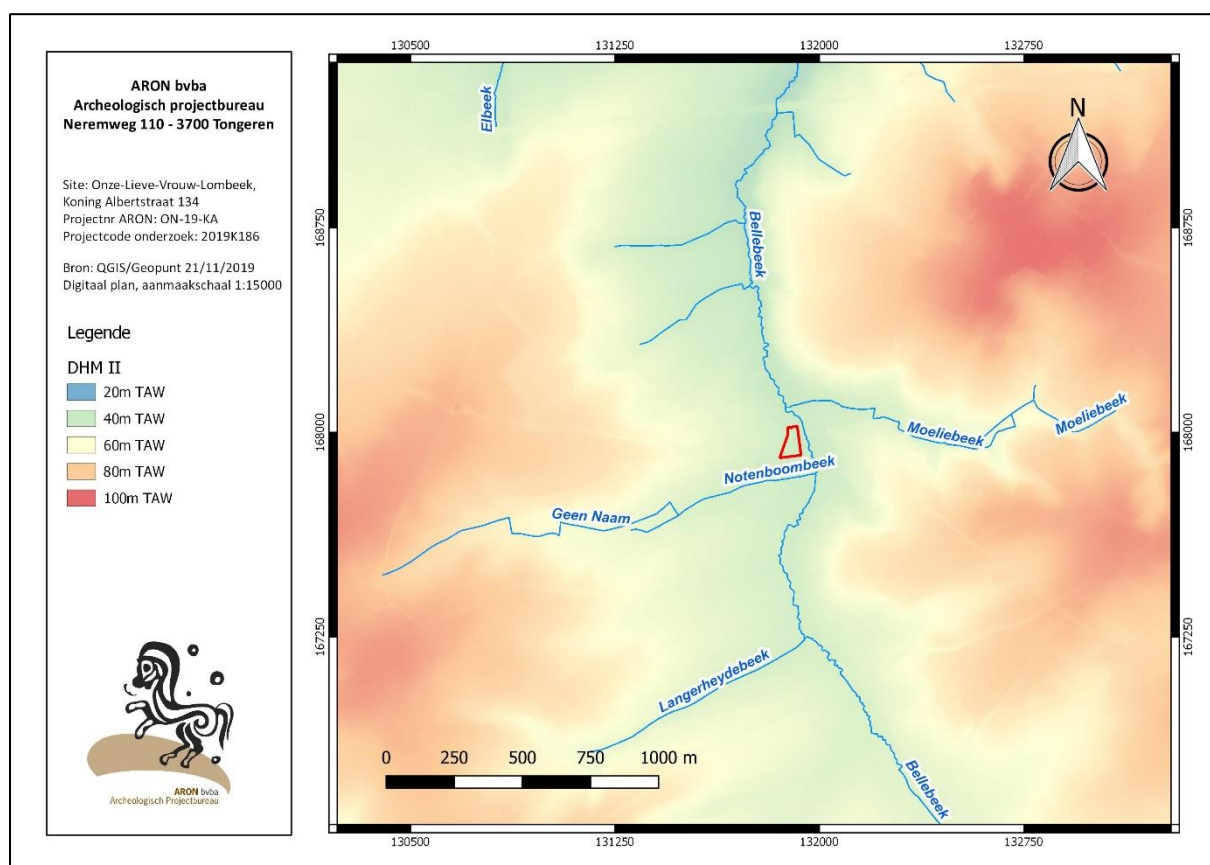
²² Buffel ea; 2009, 19; Schroyen 2003, 16-20.

De bodemkaart (Afb. 12) geeft voor het noordelijk deel van het onderzoeksterrein een OB-bodem weer. Het betreft een kunstmatige bodem die zodanig door de mens beïnvloed is dat de textuur, de drainageklasse en de profielontwikkeling niet meer bepaald kunnen worden.

In het zuidelijke deel wordt een Aep-bodem aangeduid. Het betreft een natte, sterk gleyige leembodem zonder profielontwikkeling die worden beïnvloed door een permanente grondwatertafel. Op minder dan 125 cm diepte komt in de gronden van de serie Aep een volledig gereduceerde horizont voor, meestal licht olijfgrijs of grijs. Duidelijke roestvlekken beginnen op minder dan 50 cm. Aep gronden beslaan smalle stroken in de beekvalleien, vooral langs de bovenloop van de verschillende beken.²³

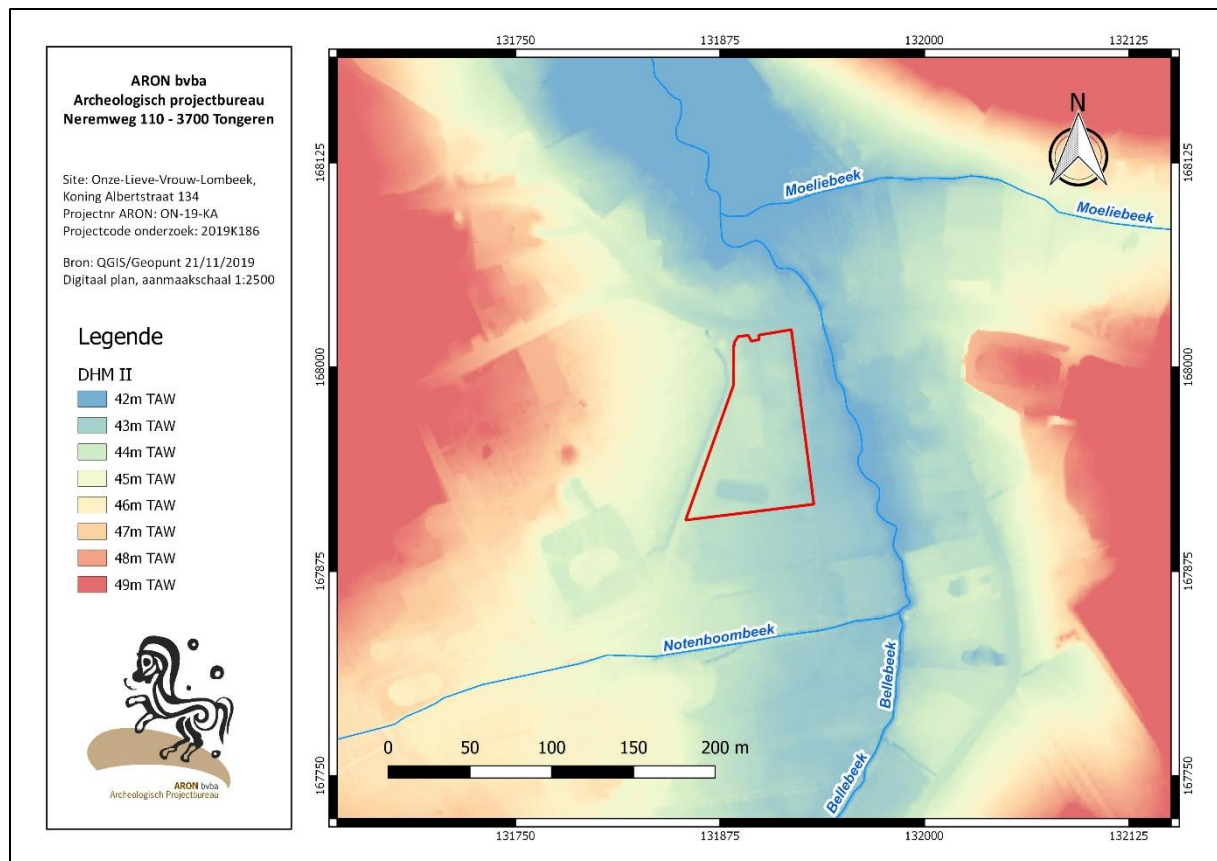
Het meest westelijke deel van het projectgebied wordt, net als het gehele kasteeldomein Rokkenborch, als OT-bodem aangeduid. OT-gronden omvatten sterk omgewoelde gronden, waarbij door vergraving het oorspronkelijk profiel niet of zeer moeilijk te herkennen is. Deze vergraven gronden komen zo ook voor rond enkele oude, grote boerderijen of verdwenen bewoningen.

De *potentiële bodemerosiekaart uit 2019* (Afb. 13) geeft geen informatie weer met betrekking tot het projectgebied. Percelen rondom worden gekenmerkt door een verscheiden kans op bodemerosie, van zeer laag (lichtgroen) tot zeer hoog (paars), afhankelijk van de topografische situatie. Ter hoogte van het onderzoeksgebied kan worden verwacht dat erosie een eerder geringe rol speelde.

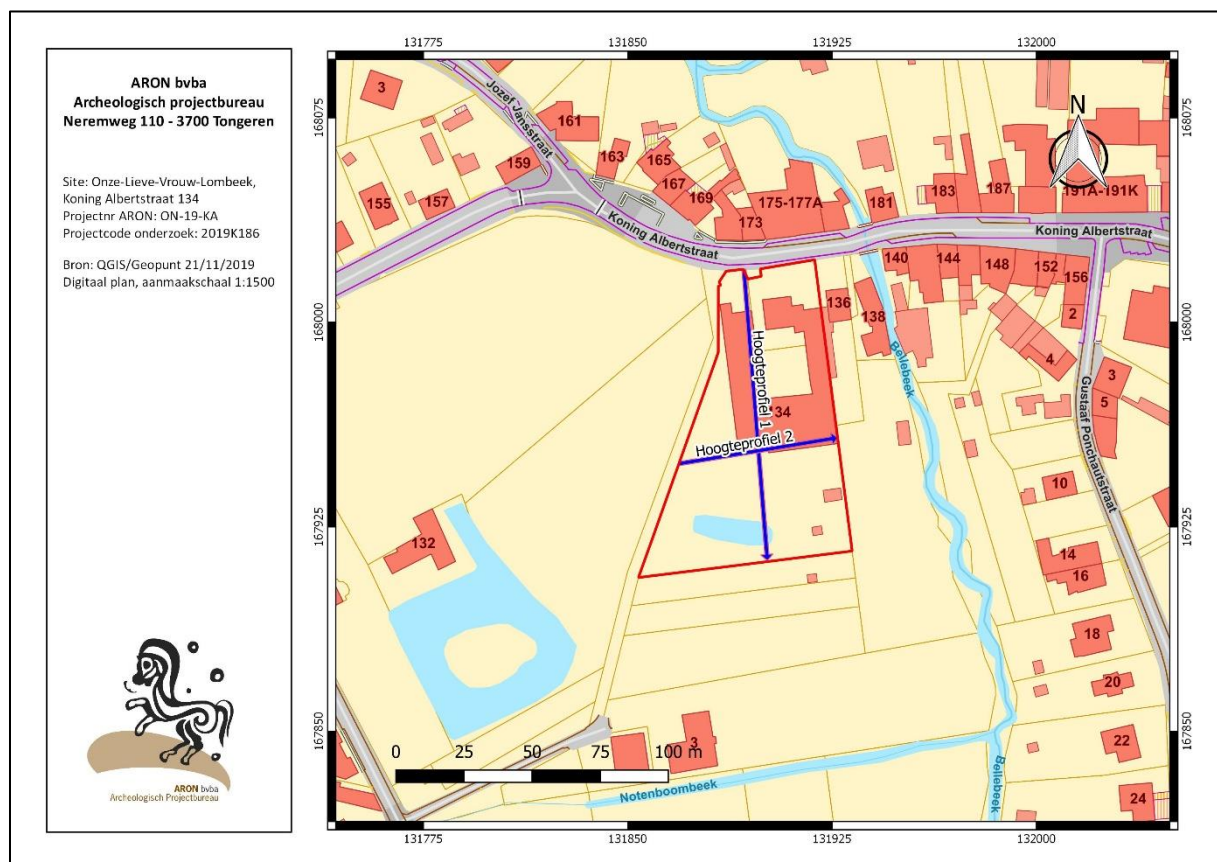

Afb. 7: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II met afbakening van het projectgebied in het rood. (Uittreksel uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

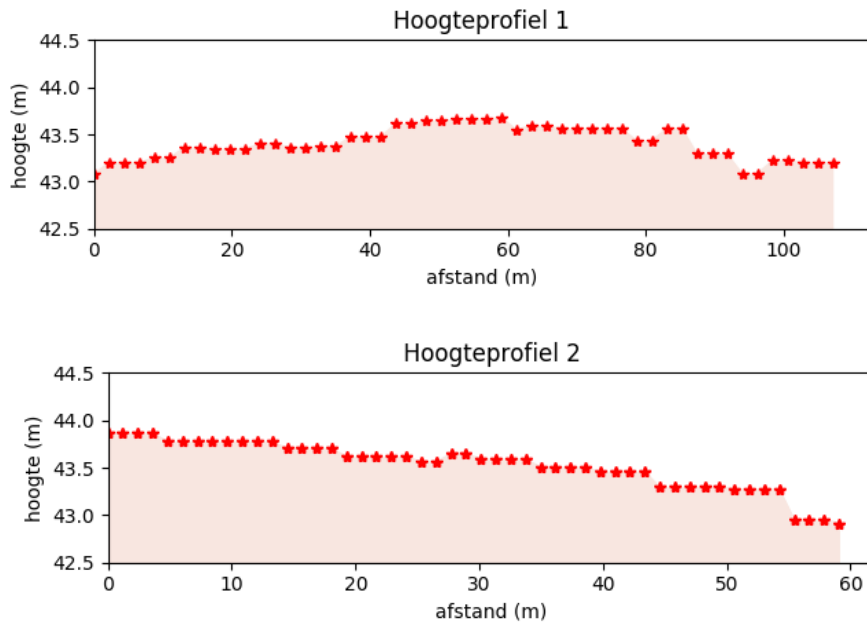
²³ Louis 1957, 53

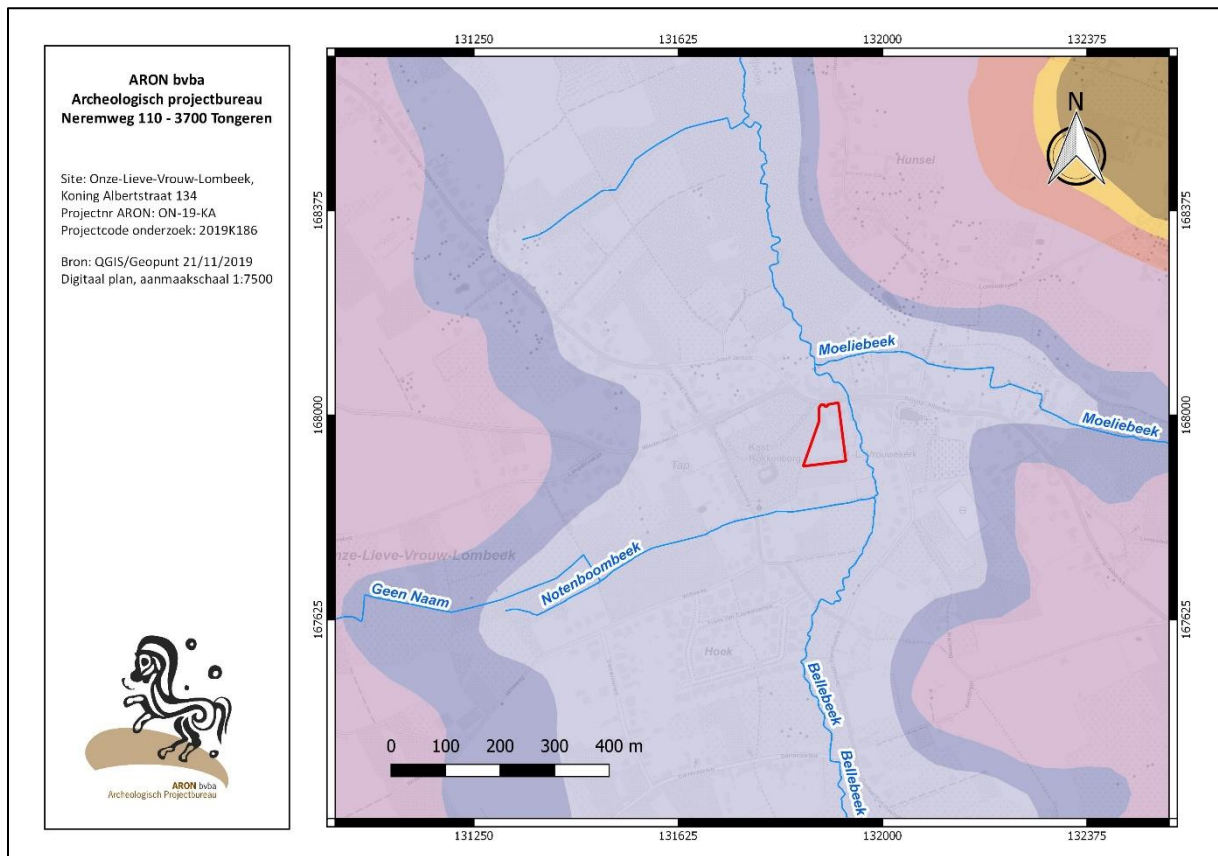
Afb. 8: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II met afbakening van het projectgebied in het rood.

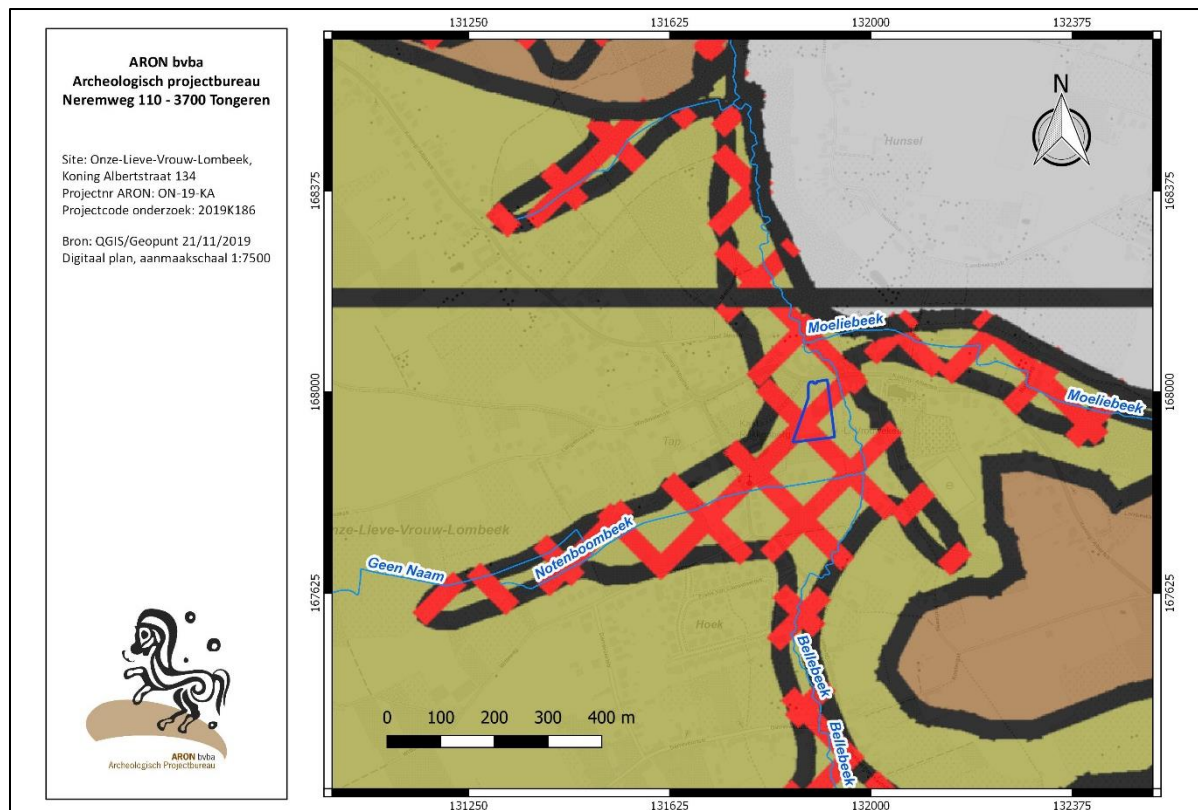
Afb. 9.1: Situering hoogteprofielen op het projectgebied in het rood.

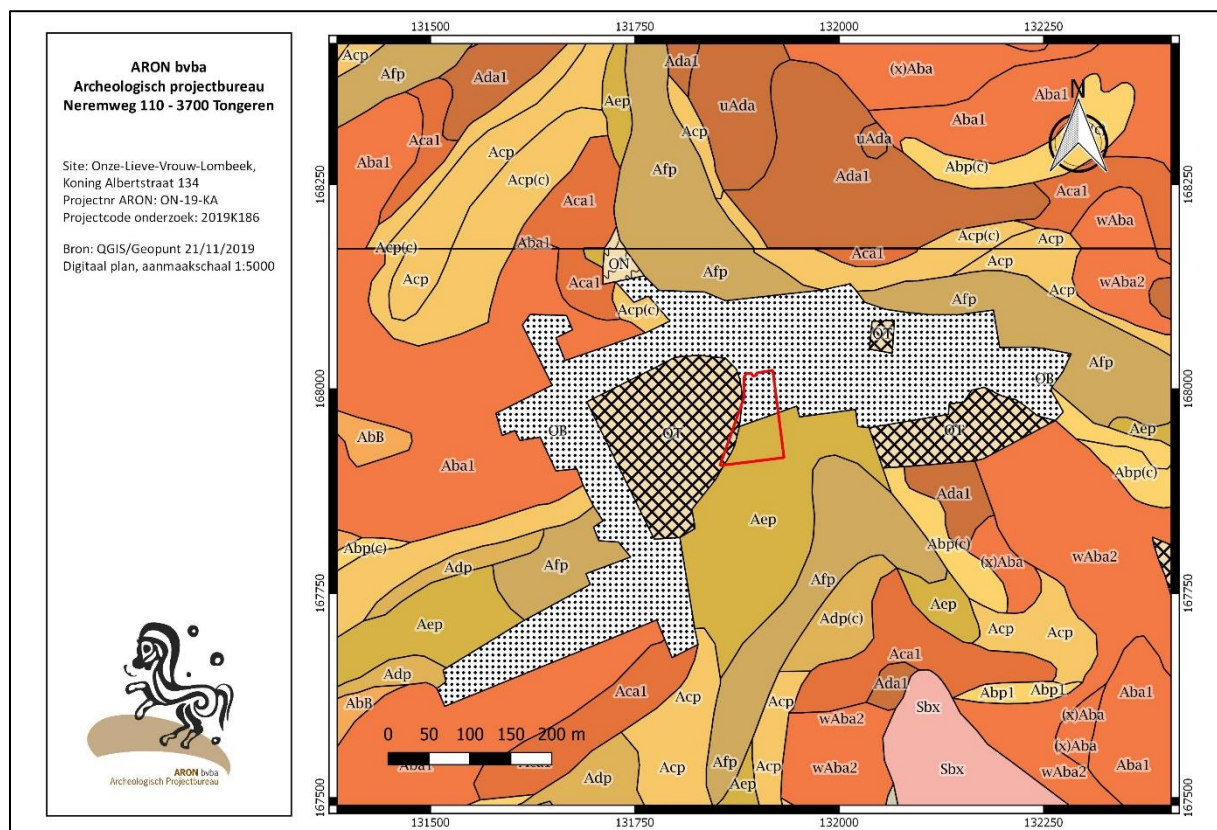
Afb. 9.2: Hoogteprofielen van het projectgebied (QGIS/Geopunt, digitaal plan, dd. 20/11/2019, 2019K186).

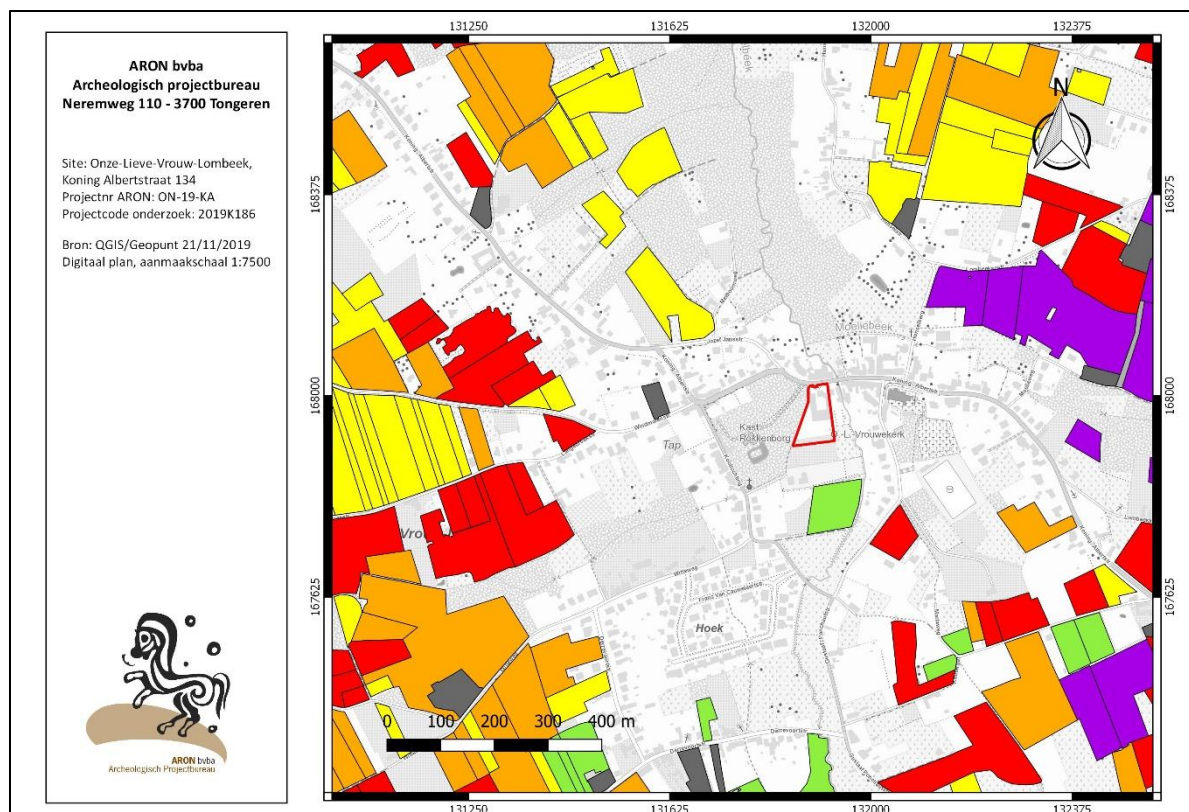
Afb. 10: Uittreksel tertiaire kaart en met afbakening van het projectgebied in het rood (Geel: Formatie van Lede; Bruin: Formatie van Maldegem; Roze: Formatie van Gentbrugge; Paarsroze: Formatie van Tielt; Paars: Formatie van Kortrijk met lichtpaars: Lid van Moen en donkerpaars Lid van Aalbeke, Uittreksel uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

Afb. 11: Uittreksel Quartair profieltypekaart kaartblad 31-39: Brussel-Nijvel met afbakening van het projectgebied in het blauw (0: grijs: préquartair substraat; 26: bruin: laat-Weichseliaan (Lid van Brabant) op midden- en laat-Weichseliaan (Lid van Hesbaye), bovenop diachroon grind en zand bovenop het prequartair substraat; Groen: 16: midden-Weichseliaan leem (Lid van Hesbaye) bovenop pre-Saaliaan en het onderliggende pre-quartaire substraat; rode arcering: Tardiglaciale en Holocene fluviale afzettingen, Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

Afb. 12: Bodemkaart met afbakening van het projectgebied in het rood.

Afb.13: Potentiële bodemerosiekaart per perceel 2018 met aanduiding van het projectgebied in het rood (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be).

2.2 Historische situering

2.2.1 Beknopte geschiedenis van Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en het kasteel Rokkenborch²⁴

Lombeek behoorde in de 12de en 13de eeuw toe aan de heren van Walcourt, ook wel heren van Aa en Lennik genoemd.²⁵ Op de plaats van de kerk van O.L.V.-Lombeek stond vermoedelijk al in de 9de eeuw een straatkerkje, afhankelijk van/bediend vanuit de parochie Lennik. Mogelijk werd deze door de aanwezigheid van de borch (zie *infra*, één eeuw/twee eeuwen later?), ook borchtkerk en alzo onafhankelijk(er) van Lennik. Feit is dat in 1112 bisschop Odo van Kamerijk, in een oorkonde, het '*altare de Lombeccha*' schonk aan het kapittel van Nijvel, tevens het oudst gekende schriftelijk bewijs van het bestaan van een 'altare', een kerk te Lombeek.²⁶ De kerk was een beroemd en druk bezocht bedevaartsoord wat de opbouw van een monumentale kerk in de loop van de 13de eeuw verklaart.²⁷

De Koning Albertstraat werd tot 1934 Brusselstraat genoemd. De straat werd heraangelegd en verbreed in 1952.²⁸

De burch Rokkenborch ontstond waarschijnlijk in de 11de eeuw en deed samen met het kasteel Kruikenborgh te Ternat dienst als vooruitgeschoven verdedigingspost tegen het oprukkende Vlaanderen. Het kasteel omvat onder andere een ingemotte middeleeuwse donjon (uit de 14de eeuw). Het slot was, volgens de beschrijving van de Antwerpse historicus Gramaye, in 1610 een versterkte villa, rijk gedecoreerd. De uitbreiding in renaissancestijl dateert uit 1655. Midden 19de eeuw wordt het vermeld als verlaten en ingericht als hoeve. Einde 19de eeuw werd het door brand geteisterd, waarna het in de loop van de eerste helft van de 20ste eeuw deels heropgebouwd, deels

²⁴ Voor meer en uitgebreide info zie: <https://hdbr.be/AZ/R/ORKKENBO.htm>

²⁵ Doperé ea. (1991), 207-208.

²⁶ <https://www.hdbr.be/AZ/O/OOLVROUW.htm>

²⁷ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/40531>

²⁸ <https://www.hdbr.be/STRATEN/Koning%20Albertstraat.htm>

gerestaureerd moet zijn, met verwerking van hergebruikt materiaal (onder meer afkomstig van het voormalig kasteel van Thy-le-Château). De toevoegingen (in 1901) die afkomstig zijn van een kasteel uit Thy-le-Chateau zijn in romaanse stijl en geven het geheel een romantisch uitzicht.²⁹

2.2.2 Geschiedenis van het projectgebied en weergave op iconografische en cartografische bronnen

Een overzicht van de iconografische bronnen en historische kaarten, met hun belangrijkste aanduidingen in het onderzoeksgebied, en een korte geschiedenis van het onderzoeksterrein wordt in onderstaande paragraaf gegeven.

De cartografische bronnen tonen aan dat het westelijk deel van het projectgebied in de 18de eeuw werd ingenomen als weiland. Een plattegrond van 1751 van het kasteeldomein Rokkenborch toont dat dit perceel van het kasteeldomein door een dreef werd afgebakend. *De Ferrariskaart* geeft hier een gracht weer. De oostelijke grens van dit weiland werd gevormd door een bomenrij die het weiland van een meer oostelijk gelegen erf scheidde. Dit erf maakte deel uit van één hoeve gelegen langs de Bellebeek, waarvan een structuur in de noordoosthoek van het terrein gelegen was. Het projectgebied was verder als grasland/boomgaard in gebruik. Nadat deze hoeve door een overstroming werd vernield, werd ten westen hiervan en aldus op de plaats waar zich de huidige bebouwing situeert, een nieuw woning opgebouwd. In 1935 werd deze hoeve, tot dan in eigendom van de familie Van Cauwelaert-Vossen, door Jozef Wastiels aangekocht om als molenaarsbedrijf in te richten. De hoeve werd aan de nieuwe noden aangepast en werd in de loop van de 19de-20ste eeuw uitgebreid tot haar huidige vorm. Sinds 2013 werd de productie op het terrein stopgezet.

De oudste kaart waarop een deel van het projectgebied zichtbaar is, betreft een grondplan van het kasteeldomein Rokkenborch uit 1751 (*Afb. 14*). Het projectgebied kan ten zuiden van de huidige Koning Albertstraat (*Groote baen van Brussel naer Ninoven*) en ten oosten van de huidige voetweg nr. 20, die als met bomen omzoomde dreef wordt aangeduid, gesitueerd worden. Het terrein is onbebouwd en als weide '*weyde geneampt careel geleghe*' in gebruik (*Afb. 14, nr. 5*). Het perceel wordt met bomen omzoomd. Het kasteel zelf wordt omgeven oor een tuin met twee waterbekkens, die elk het middelpunt vormden van een parterretuin. Het beboste noordwestelijke gedeelte van het kasteeldomein werd ontsloten door twee 'sterren'. In de zuidoostelijke sector wordt een beplanting in rasterverband afgebeeld, waarschijnlijk een boomgaard.³⁰

Op de *Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden*, opgesteld op initiatief van *Graaf de Ferraris* (*Afb. 15*, ca. 1777) is een gelijkaardige situatie zichtbaar. Het terrein situeert zich ten oosten van het kasteeldomein Rokkenborch, dat in tegenstelling tot de voorgaande kaart ter hoogte van de huidige voetweg niet door een dreef maar door een gracht wordt begrensd. Het westelijk deel van het onderzoeksterrein is als grasland in gebruik en wordt door een bomenrij van een meer oostelijk gelegen erf afgescheiden. Bebouwing komt voor in het noordoosten van het projectgebied, met weergave van een N-Z georiënteerde constructie. Een tweede (vierkante) constructie situeert zich vlak naast de Bellebeek en is buiten het onderzoeksterrein gelegen. Deze structuren maken vermoedelijk deel uit van één hoeve die mogelijk uit de 17de-18de eeuw zou dateren en na een overstroming in 1870 werd afgebroken (zie *infra*).³¹ De rest van het terrein is als grasland in gebruik met verspreid enkele geïsoleerde bomen. De huidige Koning Albertstraat is duidelijk te herkennen en loopt vanuit het westen rondom het kasteeldomein Rokkenborch in de richting van de Onze-Lieve-Vrouwerkerk.

Ook op de *Atlas der Buurtwegen* (*Afb. 16*, ca. 1840), de *Poppkaart* (*Afb. 17*, 1842-1879) en de *Vandermaelenkaart* (*Afb. 18*, 1846-1854) blijft het onderzoeksterrein bebouwd in het noordoosten. Op deze kaarten wordt duidelijk dat deze structuur deel uitmaakt van één hoeve gelegen langs de Bellebeek, waarvan de overige gebouwen buiten het onderzoeksterrein gelegen zijn. Het projectgebied is verder onbebouwd en als grasland (cfr. *Vandermaelenkaart*) in gebruik. Het zuidwestelijke perceel (cfr. perceel 99 op de *Atlas der Buurtwegen* en perceel 281 op de *Poppkaart*) kan aan de weide gekoppeld worden zoals deze wordt weergegeven op het plan van 1751

²⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135378>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/40532>

³⁰ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/134765>

³¹ Van Cauwelaert 2015, 9.

(zie *supra*). In het westen wordt het projectgebied door een voetweg begrensd, op de *Atlas der Buurtwegen* aangeduid als *Sentier nr. 20*. Ook naast de Bellebeek is een voetweg aanwezig (*Sentier nr. 25*). De Koning Albertstraat wordt op de Atlas aangeduid als *Chemin nr. 1*.

Ook de *topografische kaarten van 1873 (Afb. 19) en 1904 (Afb. 20)* geven een vergelijkbare situatie weer. Het projectgebied blijft bebouwd in het noordoosten en was verder als boomgaard in gebruik. Het terrein ligt op een hoogte tussen 42 en 44,5 m TAW. Op de kaart van 1873 wordt de zuidoosthoek doorsneden door een veldweg die over de Bellebeek in de richting van de kerk leidt. Op de kaart van 1904 is deze veldweg alweer verdwenen.

Hoewel dus nog duidelijk zichtbaar op de hierboven besproken topografische kaarten is gekend dat de hoeve langs de beek werd vernield door een hevige overstroming. Frans Van Cauwelaert schreef hierover in *de Dietsche Warande en Belfort jg. 1945*:

*“De hoeve waar wij werden geboren is verdwenen. Ze lag in de laagte, in de kom van het dorp, dicht bij de beek. Het waren gebouwen, wellicht een paar eeuwen oud, vochtig en benauwd. ... Een geweldige stormvloed, waarbij onze vader, die het vee wilde redden, en August, die in een benedenkamer te slapen lag, bijna verdronken, sloeg de onderste muren door en maakte ze voorgoed onbewoonbaar. Gelukkig was een nieuwe, moderne hoeve, op hetzelfde stuk al in aanbouw, naast de oude hoeve.”*³²

De *topografische kaart van 1939 (Afb. 21)* toont voor de eerste maal een hoeve ter hoogte van het huidige projectgebied. Het achterliggende terrein is als boomgaard in gebruik. Ten oosten, langs de Bellebeek, is geen bebouwing meer aanwezig.

In 1935 werd deze hoeve, tot dan in eigendom van de familie Van Cauwelaert-Vossen, door Jozef Wastiels aangekocht. In de hoeve Cauwelaert-Vossen werd de afspanning ‘De Zwaan’ open gehouden. Jozef Wastiels startte na zijn koop in de hoeve een molenaarsbedrijf met cilindermolens. De hoeve werd aan de nieuwe noden aangepast. Vooraan werd het uitzicht van de twee 19de-eeuwse zijvleugels, uitgevoerd in siermetselwerk met trapgevels en faience-tegels, behouden. Het middenvolume werd ook behouden, maar er werd wel een nieuwe, monumentale gevel voor de oude geplaatst. Deze werken werden uitgevoerd onder leiding van architect Cornelis in de jaren ‘50. In de westvleugel werd in 1947 een gedeelte verhoogd om het optrekken van zakken mogelijk te maken en het graan te leiden naar de verschillende mechanische graanmolens. In 1962 nam de zoon Maurits Wastiels de zaak over, die deze verder moderniseerde en uitbreidde. In 1984 liet Maurits de zaak over aan zijn zoon Eddy Wastiels.³³

Op de *topografische kaart van 1969 (Afb. 22)* is de bebouwing uitgebreid tot een vierkante constructie. Het achterliggende terrein blijft als boomgaard in gebruik. Het perceel wordt in het westen door een muur begrensd. Op deze kaart is voor de eerste keer de Notenboombeek zichtbaar ten zuiden van het onderzoeksterrein.

Op de *luchtfoto genomen in 1971 (Afb. 23)* is de westvleugel uitgebreid tot haar huidige vorm. Het achterliggende terrein, waar tevens een structuur/verharding aanwezig lijkt, is verder braakliggend. De percelen ten oosten, langs de Bellebeek, zijn terug bebouwd. De *topografische kaart van 1981 (Afb. 24)* toont dezelfde situatie.

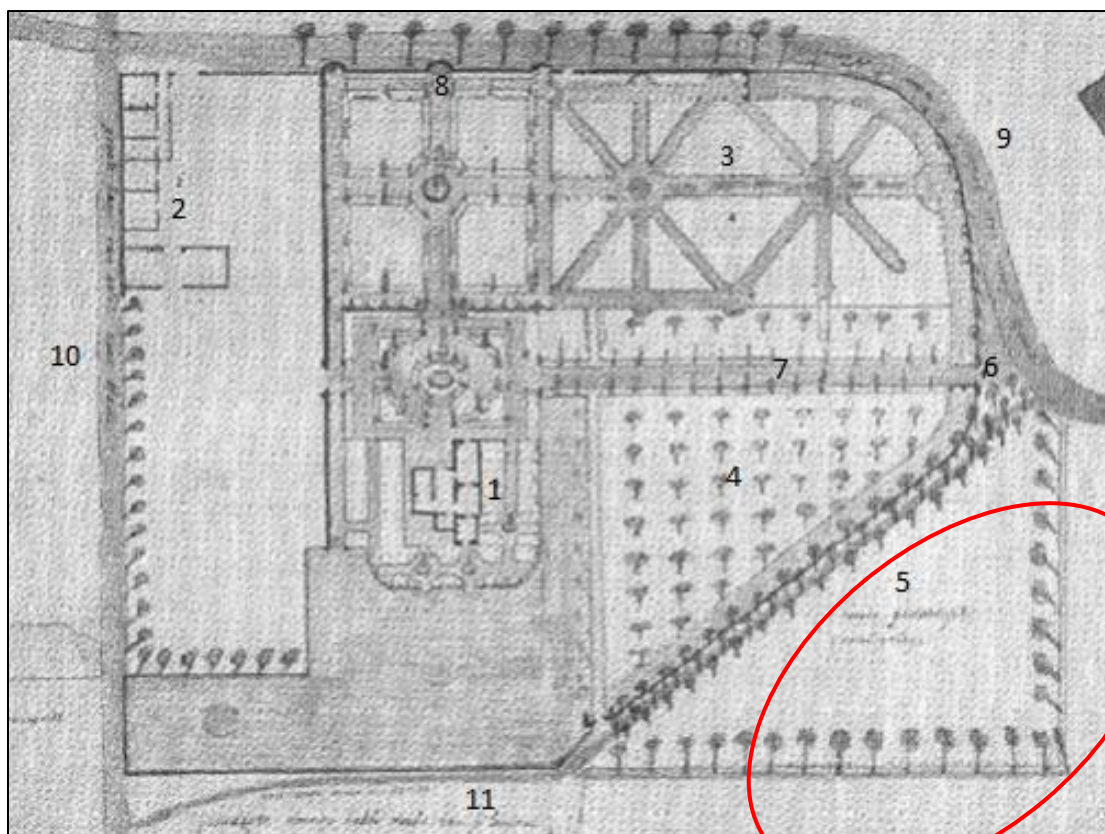
Eddy Wastiels, die de uitbating overnam in 1984, liet een uitgebreide opslagruimte in het zuidoosten bouwen waardoor de bebouwing zoals we deze vandaag kennen haar definitieve vorm krijgt. Deze situatie is zichtbaar op de *orthofoto genomen tussen 1979 en 1990 (Afb. 25)*. De rest van het terrein is verhard of braakliggend.

De *orthofoto genomen tussen 2000 en 2003 (Afb. 26)* toont een gelijkaardige situatie als de huidige. Het achterliggende terrein is als met gras bezaaid en in het westen is de vijver zichtbaar. Enkele kleine structuren zijn zichtbaar in het oosten.

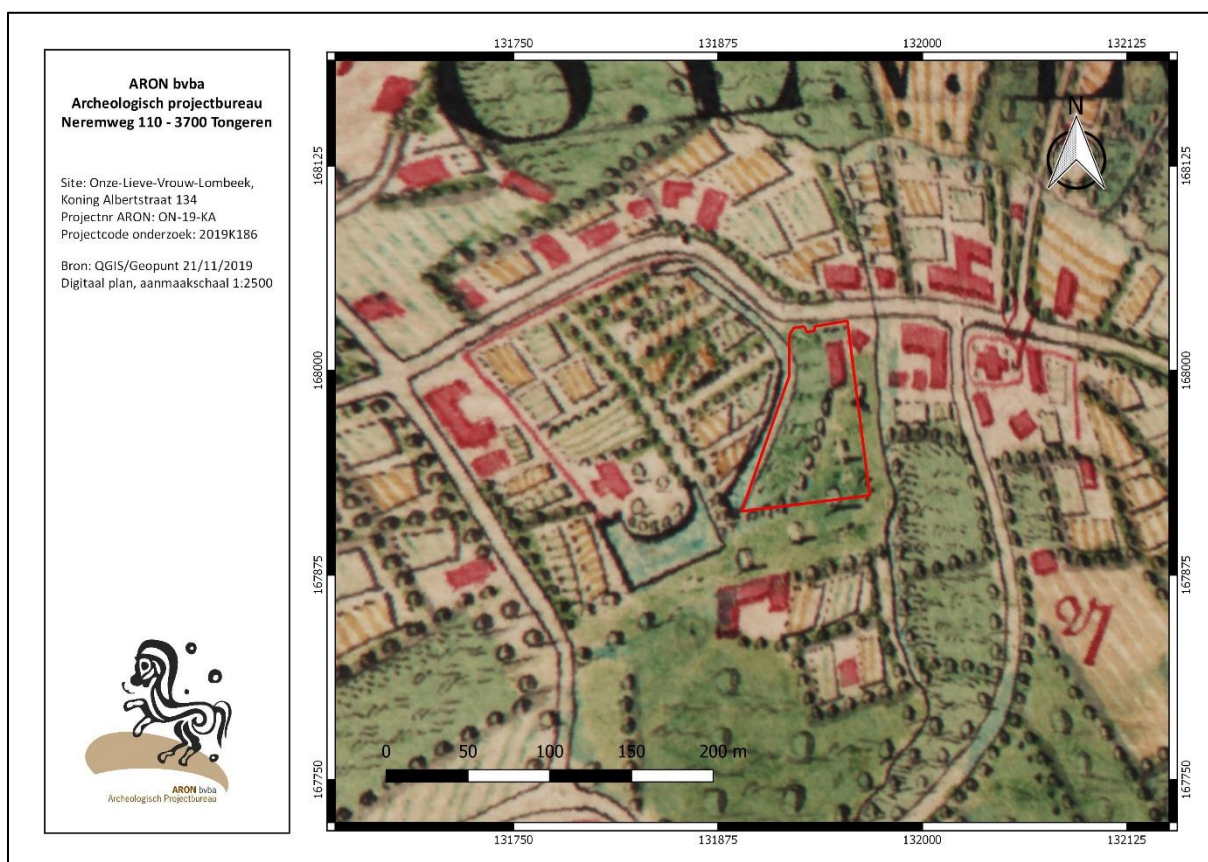
Sinds 2013 werd de productie op het terrein stopgezet.

³² Van Cauwelaert 2015, 9.

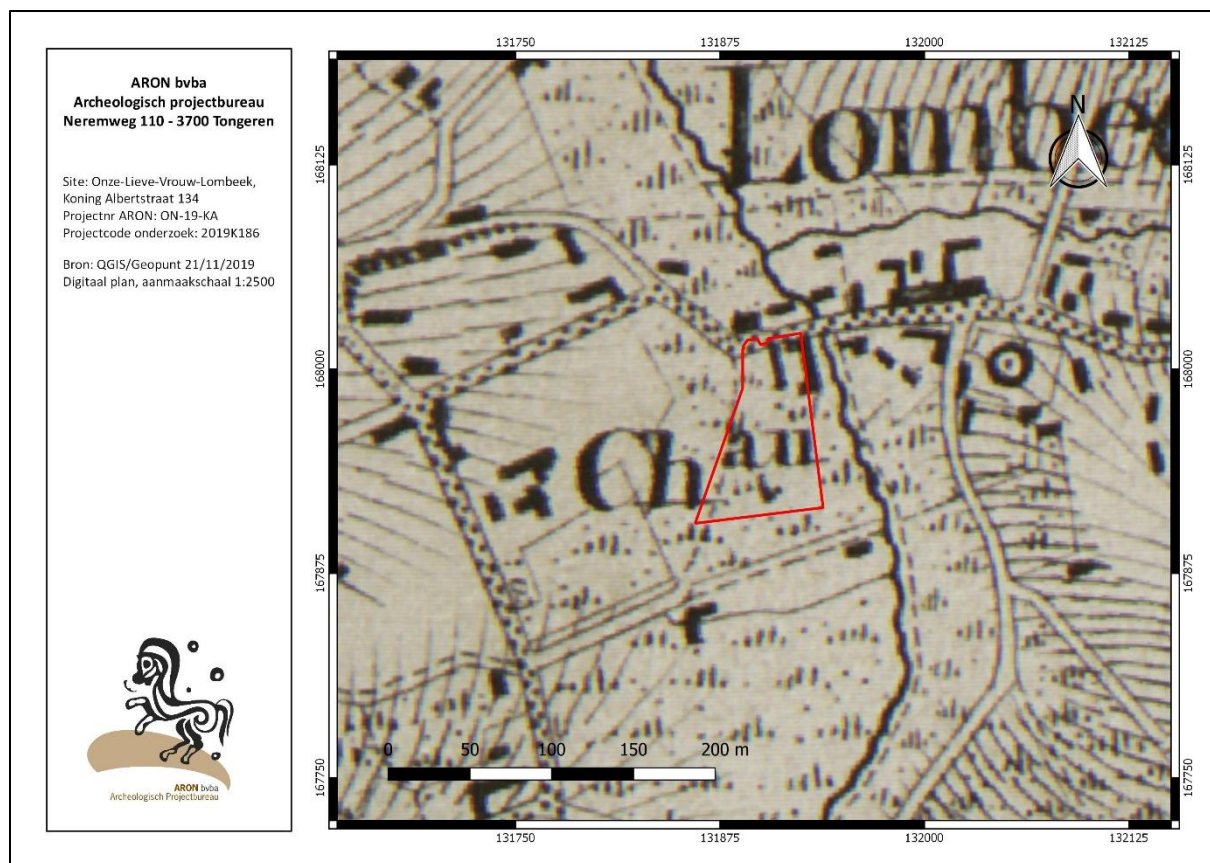
³³ Van Cauwelaert 2015, 10; <http://www.molens-wastiels.be/index-2.html>

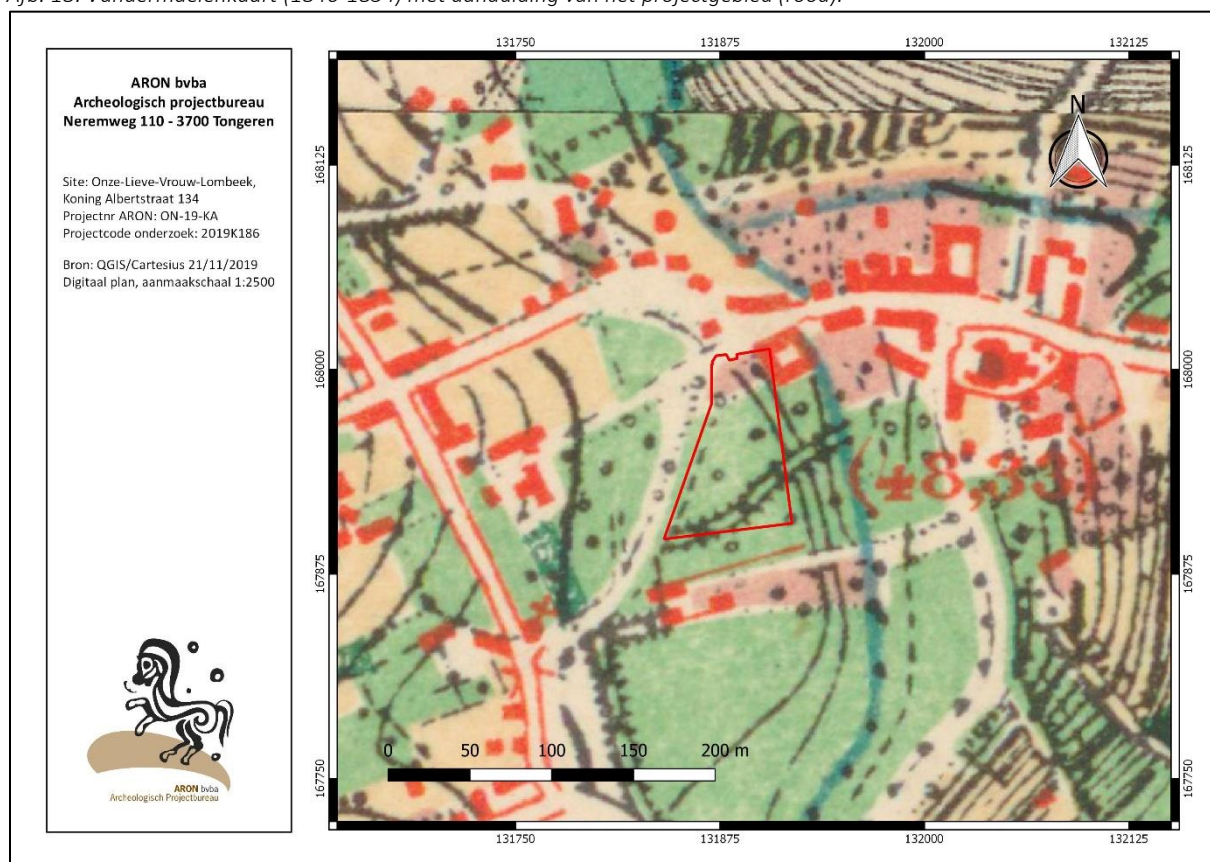
Afb. 14: Grondplan kasteeldomein Rokkenborch, ca. 1751 met situering van het projectgebied in het rood (westdeel), <https://hdbr.be/AZ/R/OROKKENBO.htm>

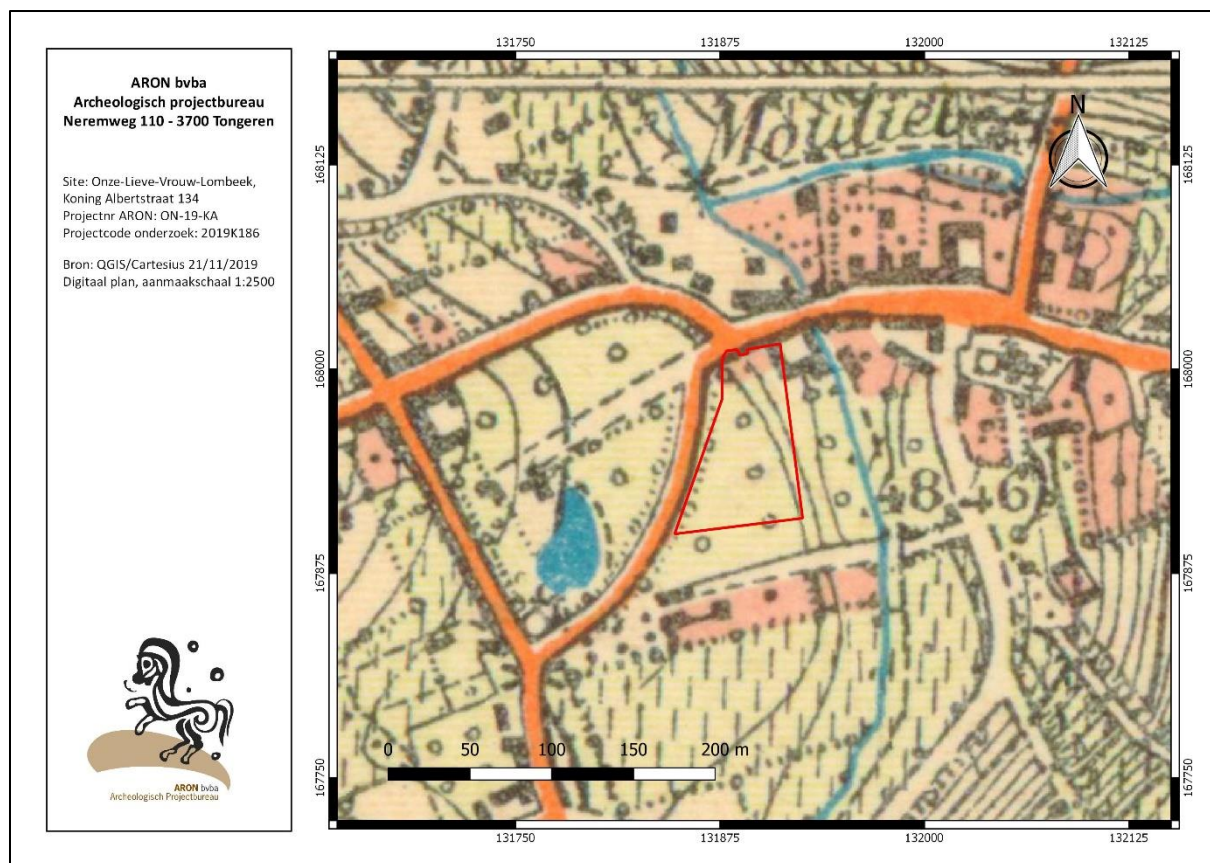
Afb. 15: Detail uit de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld op initiatief van Graaf de Ferraris (1771-1778) met situering van het projectgebied (rood).

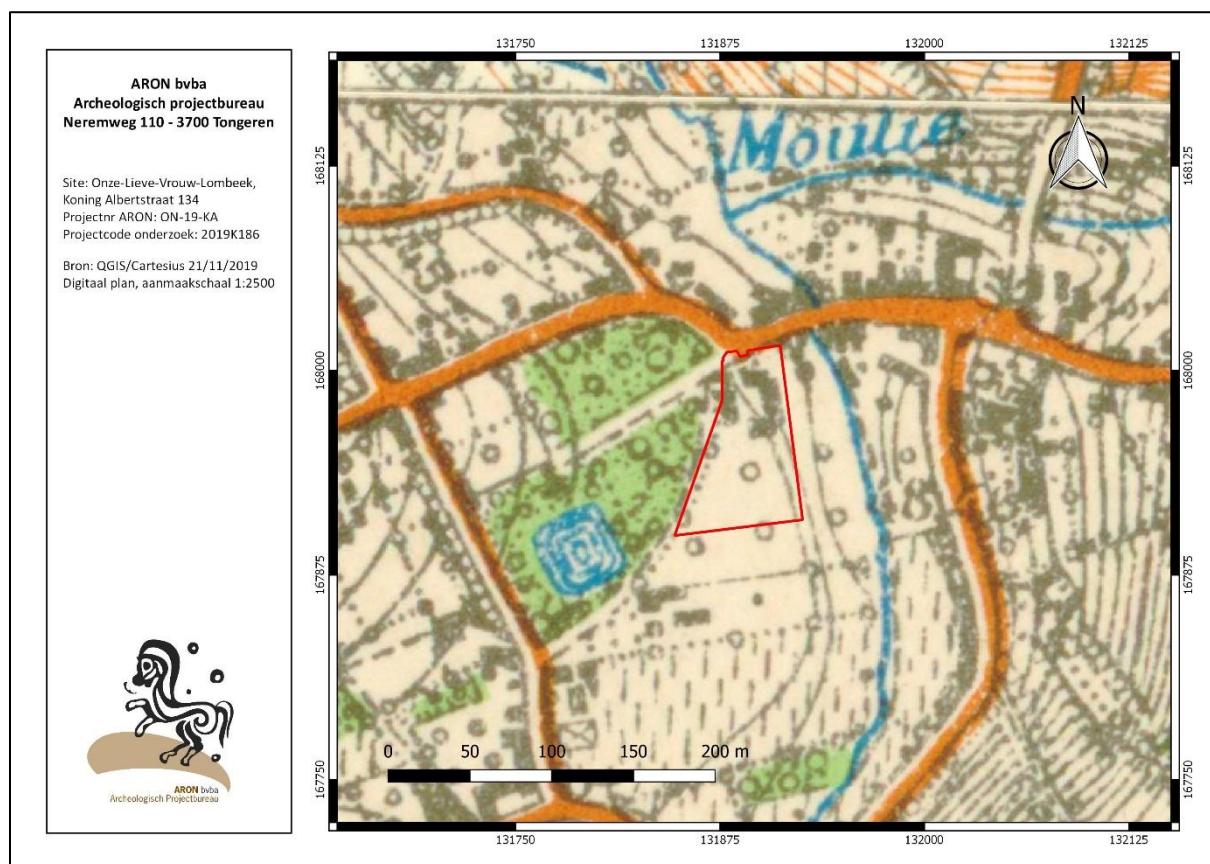
Afb. 18: Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied (rood).

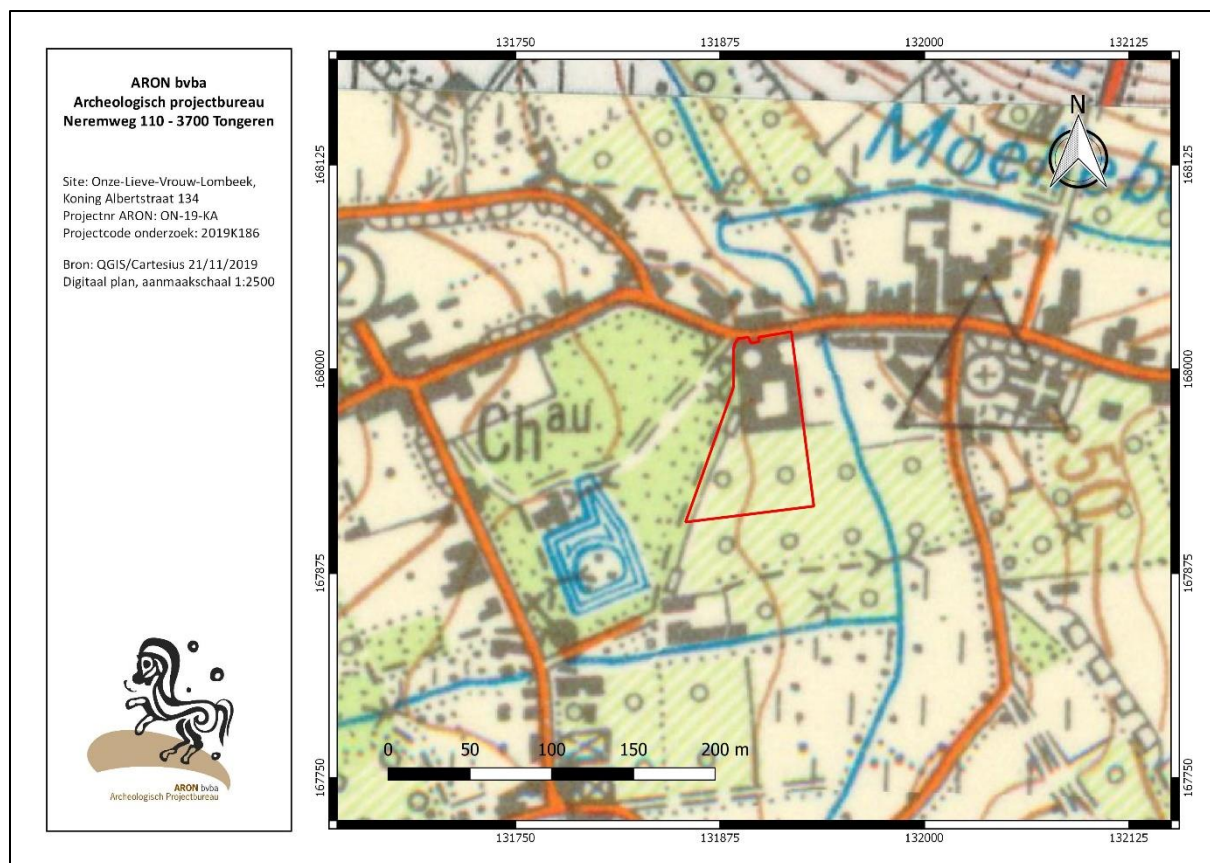
Afb. 19: Topografische kaart uit 1873 met aanduiding van het projectgebied (rood).

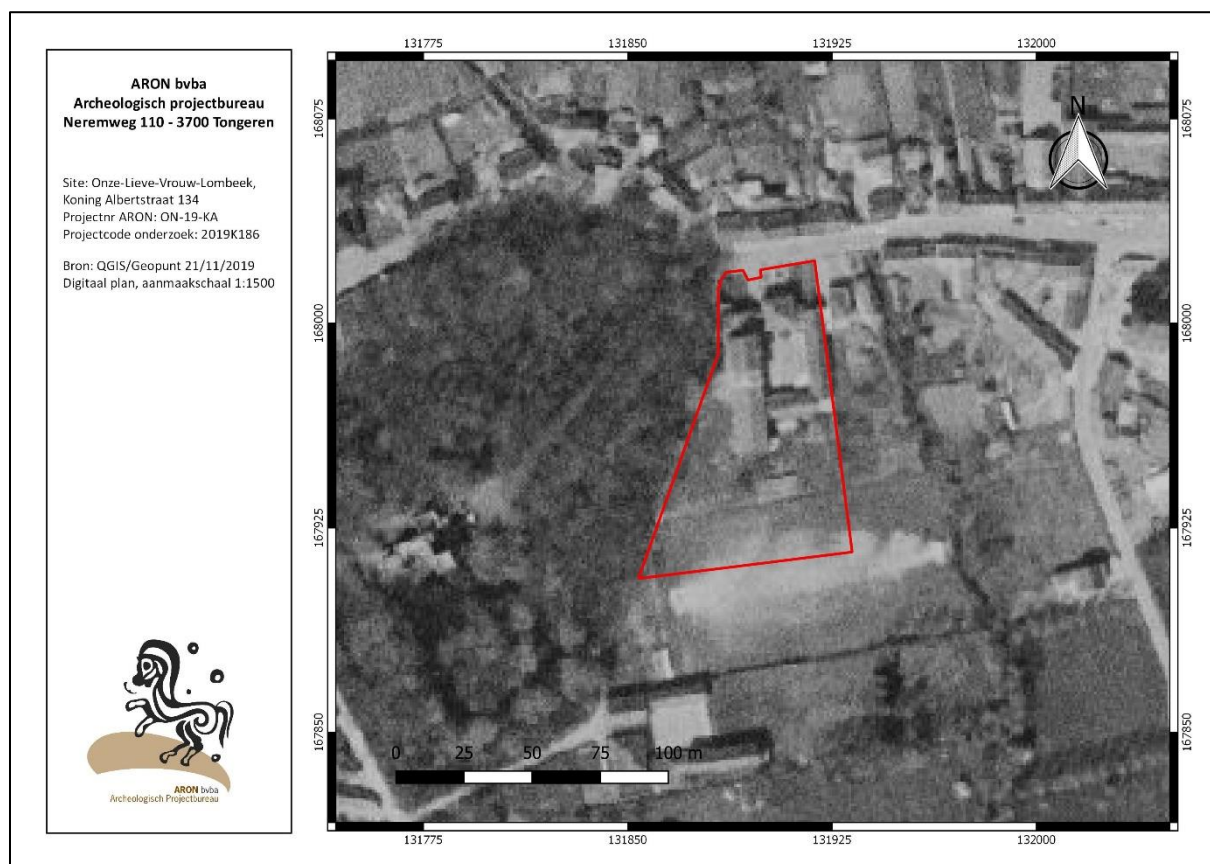
Afb. 20: Topografische kaart uit 1904 met aanduiding van het projectgebied (rood).

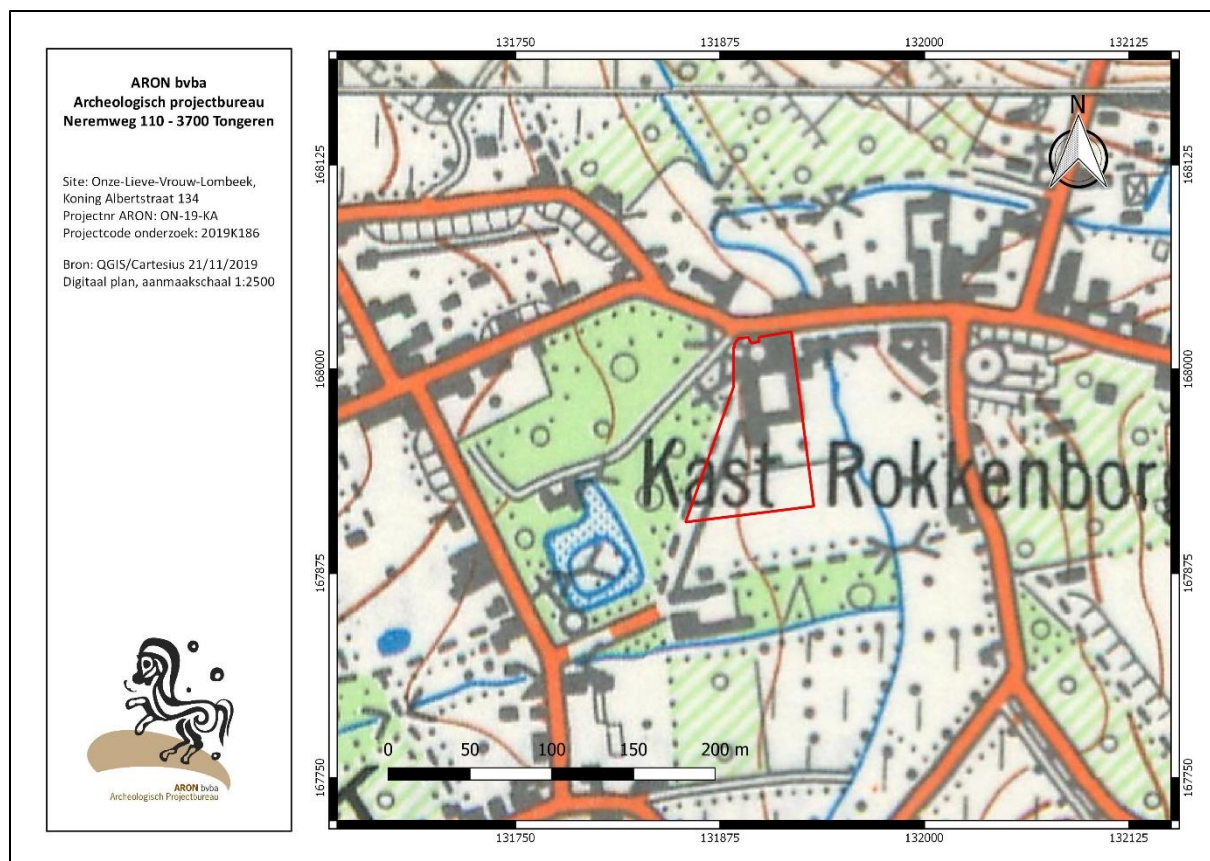
Afb. 21: Topografische kaart uit 1939 met aanduiding van het projectgebied (rood).

Afb. 22 : Topografische kaart uit 1969 met aanduiding van het projectgebied (rood).

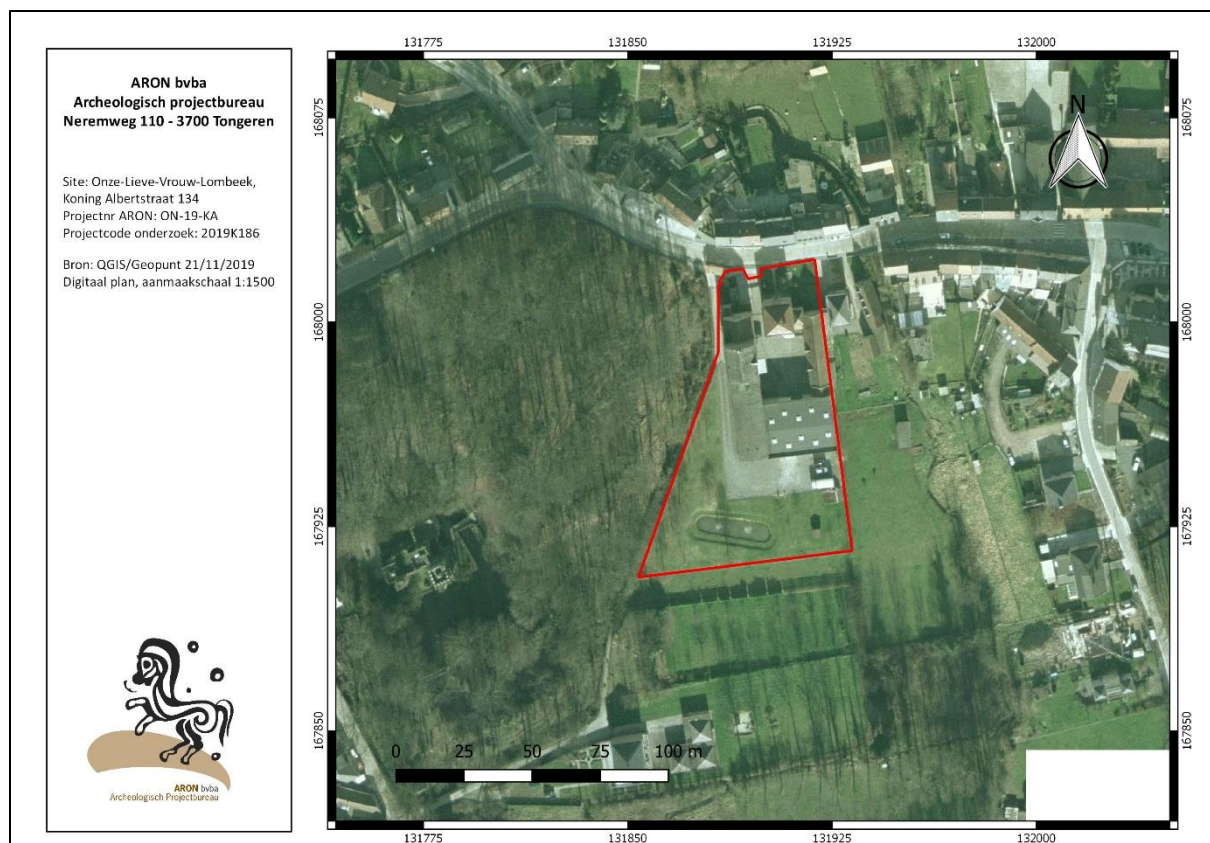
Afb. 23: Luchtfoto genomen 1971 met aanduiding van het projectgebied (rood).

Afb. 24: Topografische kaart uit 1981 met aanduiding van het projectgebied (rood).

Afb. 25: Kleurenorthofoto 1979-1990 met aanduiding van het projectgebied (rood).

Afb. 26: Kleurenorthofoto genomen tussen 2000 en 2003 met aanduiding van het projectgebied (rood).

2.3 Archeologische situering van het onderzoeksgebied

Binnen het projectgebied zelf werd tot op heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd (Afb. 27).

Het terrein grenst ten oosten wel aan **CAI-locatie 617**. Hier situeert zich kasteel Rokkenborg, met de aanwezigheid van een laat-middeleeuwse motte die mogelijks een vroegmiddeleeuwse oorsprong heeft (zie *supra*, 2.2 *Historische situering*). Op het kasteeldomein is nog een antropogeen reliëfverschil zichtbaar (zie DHM, Afb. 8) waarbij het kasteeldomein beduidend hoger is gelegen dan het projectgebied.

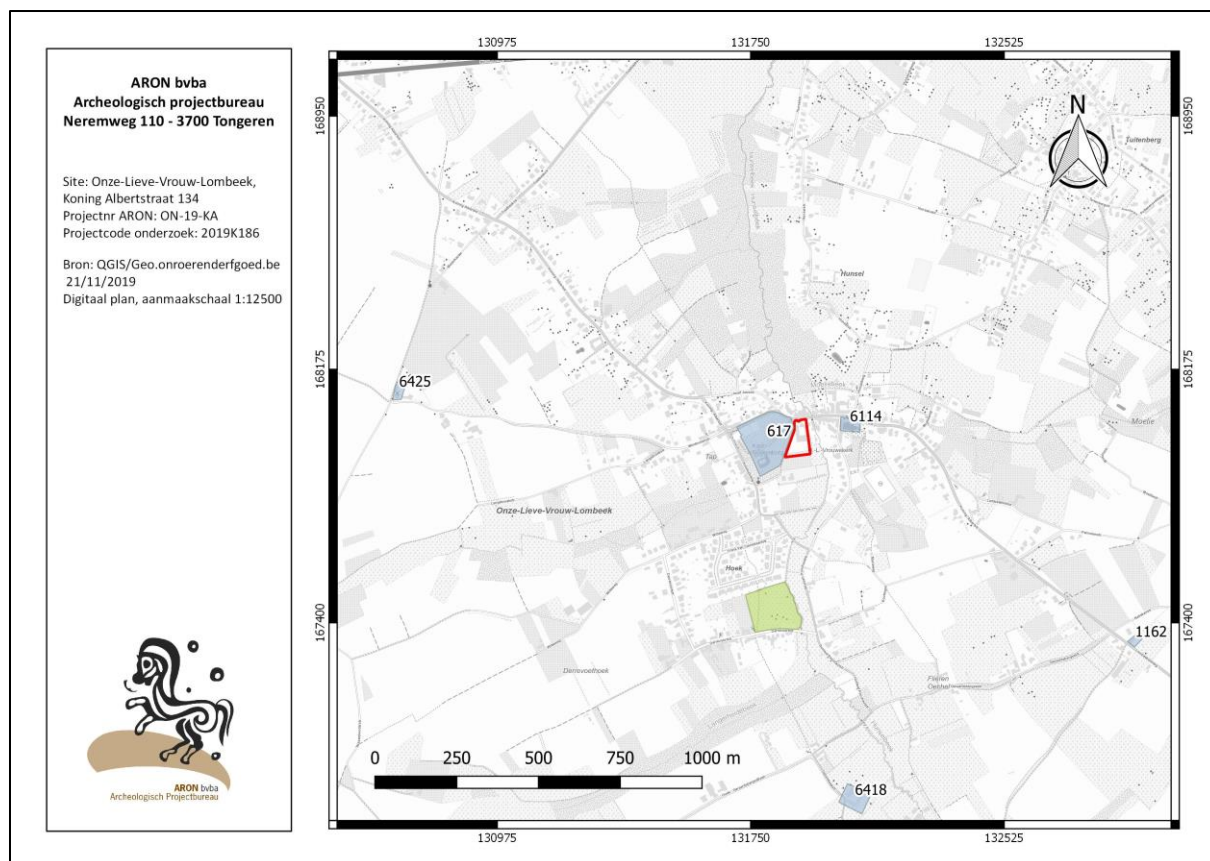
CAI 6114, 100 m ten oosten van het onderzoeksterrein, geeft de locatie weer van de parochiekerk O.L.Vrouw.

CAI 6425 toont de locatie van de Hertboomolen of Tragische molen, een houten korenwindmolen, gelegen op de hoek van de Molenkauter en Molenstraat te Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, ca. 1,2 km ten west-noordwesten van het projectgebied.

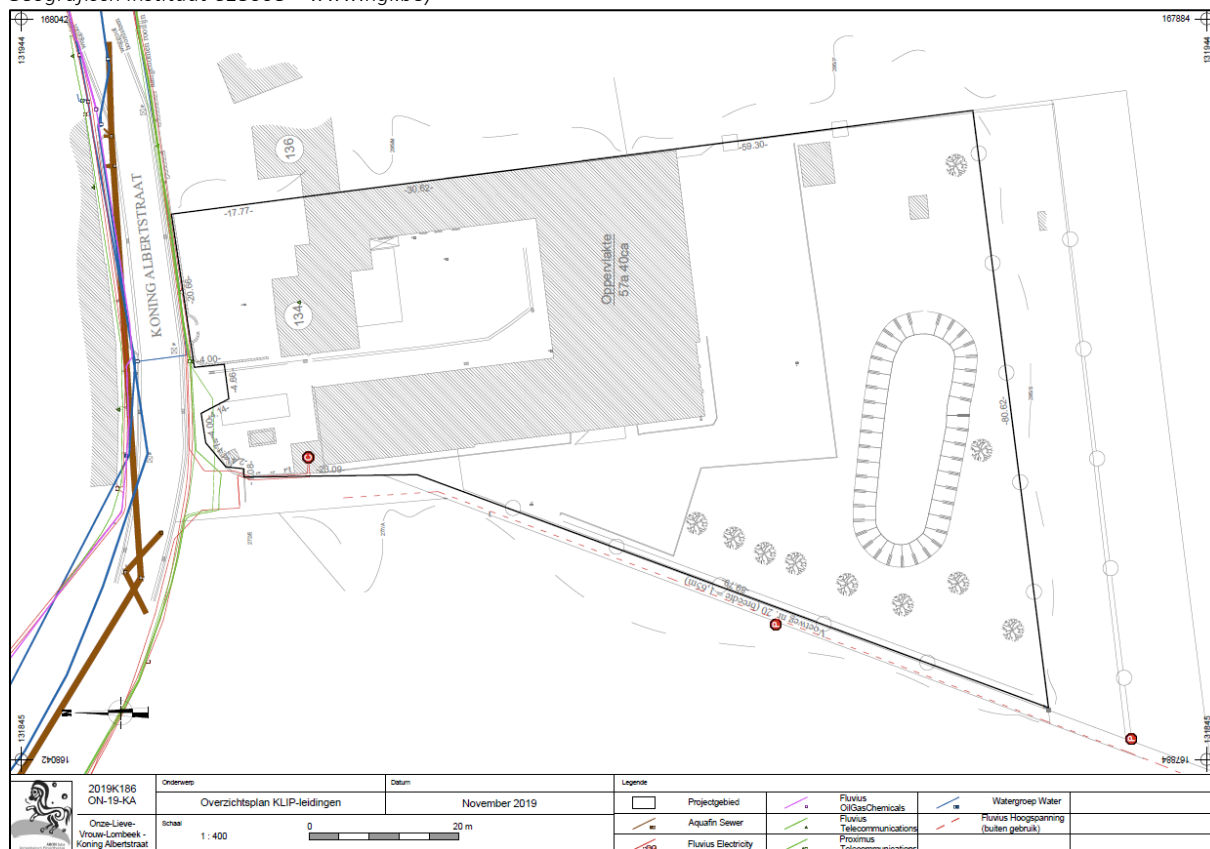
CAI 1162, 1,1 km ten zuidoosten van het terrein en gelegen in Sint-Kwintens-Lennik (gem. Lennik) geeft de locatie weer van de windmolen van ter Heide, die na WOII werd afgebroken.

Tenslotte werd in 2016 aan de Derrevoorstraat een prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Het onderzoek leverde geen archeologische relevante sporen op (Afb. 27, *groene polygoon*).³⁴

³⁴ Reyns ea. 2016.

Afb. 27: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van de omliggende vindplaatsen (lichtblauw), gebeurtenissen (groen) en het onderzoeksterrein (rood) (Uittreksels uit Cartoweb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18008 – www.ngi.be)

Afb. 28: Overzicht aanwezige nutsleidingen op het projectgebied (Bron: KLIP, digitaal plan, dd 25/11/2019, aanmaatschaal 1.400, 2019K186).

2.4 Gaafheid van het terrein: gekende verstoringen

De projectzone wordt grotendeels ingenomen door gebouwen van een voormalige hoeve en later molencomplex. In totaal is ca. 1440 m² bebouwd en ca. 1720 m² verhard (*BIJLAGE 4a*).

Hierbij zal een deel van de bestaande bebouwing (m.n. het initieel molengebouw en de bestaande woning) behouden blijven, en dit over een oppervlakte van ca. 346,5 m² (cfr. molen ca. 210 m² en woning ca. 136,5 m²). De rest van de aanwezige bebouwing wordt gesloopt. De structuren die verwijderd worden zijn niet onderkelderd. De aanleg van de **funderingen** van de bestaande gebouwen een negatieve impact op de ondergrond gehad. De dimensies van de funderingen zijn niet gekend, maar de dikte ervan kan geschat worden tussen 40 en 100 cm.

Tenslotte zal de **aanleg en heraanleg van de tuinzone en verhardingen** ook niet zonder gevolg voor de ondergrond zijn gebleven, als is de impact hier waarschijnlijk niet groter dan 30 cm tot 40 cm onder het maaiveld geweest, met plaatselijk diepere ingrepen voor de aanleg van nutsleidingen en de aanwezige vijver.

Bij het Kabel- en Leidingen Informatie Portaal (KLIP) werd verder informatie opgevraagd over de in het plangebied aanwezige nutsleidingen (*Afb. 28, BIJLAGE 7*). Hieruit blijkt dat ter hoogte van het woonhuis een aansluiting van *Proximus* aanwezig is. Een telecommunicatieleiding is verder aanwezig in de noordwesthoek van het projectgebied. Verder te vermelden is het bestaande en te behouden electriciteitscabinet net ten noorden van het molengebouw. Van hieruit vertrekt een buiten gebruik gestelde hoogspanningsleiding, die ten westen van het projectgebied ter hoogte van voetweg nr. 20 loopt. De overige leidingen situeren zich allen langs de Koning Albertstraat, buiten het projectgebied en worden om deze reden niet verder besproken.

2.5 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen dienden tijdens het bureauonderzoek te worden beantwoord:

Wat zijn de gekende archeologische gegevens in het projectgebied?

Binnen het projectgebied zelf werd tot op heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Het gebied grenst ten oosten wel aan **CAI-locatie 617**. Hier situeert zich kasteel Rokkenborg, met de aanwezigheid van een laat-middeleeuwse motte die mogelijk een vroegmiddeleeuwse oorsprong heeft. Op het kasteeldomein is nog een antropogeen reliëfverschil zichtbaar waarbij het kasteeldomein beduidend hoger is gelegen dan het projectgebied.

Welke informatie geven de gekende historische en iconografische gegevens van het projectgebied?

Lombeek behoorde in de 12de en 13de eeuw toe aan de heren van Walcourt, ook wel heren van Aa en Lennik genoemd. Op de plaats van de kerk van O.L.V.-Lombeek stond vermoedelijk al in de 9de eeuw een straatkerkje.

De burcht Rokkenborch, die het projectgebied in het westen begrensd, ontstond waarschijnlijk in de 11de eeuw en deed samen met het kasteel Kruikenborgh te Ternat dienst als vooruitgeschoven verdedigingspost tegen het oprukkende Vlaanderen. Het kasteel omvat onder andere een ingemotte middeleeuwse donjon (uit de 14de eeuw).

Cartografische bronnen tonen aan dat het westelijk deel van het projectgebied in de 18de eeuw werd ingenomen als weiland. Een plattegrond van 1751 van het kasteeldomein Rokkenborch toont dat dit perceel van het kasteeldomein door een dreef werd afgebakend. *De Ferrariskaart* geeft hier een gracht weer. De oostelijke grens van dit weiland werd gevormd door een bomenrij die het weiland van een meer oostelijk gelegen erf scheidde. Dit erf maakte deel uit van één hoeve gelegen langs de Bellebeek, waarvan een structuur in de noordoosthoek van het terrein gelegen was. Het projectgebied was verder als grasland/boomgaard in gebruik. Nadat deze hoeve door een overstroming werd vernield, werd ten westen hiervan en aldus op de plaats waar zich de huidige bebouwing situeert, een nieuw woning opgebouwd. In 1935 werd deze hoeve, tot dan in eigendom van de familie Van Cauwelaert-Vossen, door Jozef Wastiels aangekocht om als molenaarsbedrijf in te richten. De hoeve werd aan de

nieuwe noden aangepast en werd in de loop van de 19de-20ste eeuw uitgebreid tot haar huidige vorm. Sinds 2013 werd de productie op het terrein stopgezet.

Wat zijn de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen?

Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, gelegen in het Pajottenland, wordt doorsneden door de vallei van de Bellebeek. Deze beek ca. 25 m ten oosten van het projectgebied. De Notenboombeek, die ten zuiden van het projectgebied stroomt, vloeit ca. 80 m ten zuidoosten van het terrein uit in De Bellebeek.

Gelegen in de vallei van de Bellebeek daalt het terrein licht in oostelijke richting, van ca. 43,9 m tot 42,9 m TAW. Voetweg nr. 20, die het terrein in het westen begrensd, is lager gelegen. Dit lager gelegen tracé kan gekoppeld worden aan de gracht die het kasteeldomein Rokkenborch begrenste. Het kasteeldomein zelf, dat teruggaat op een laat-middeleeuwse motte, is dan weer beduidend hoger (tot 49 m TAW) gelegen.

Wat is de landschappelijke opbouw van het terrein?

De Tertiair geologische kaart geeft voor het noordelijk deel van het onderzoeksgebied de *Formatie van Kortijk, meer bepaald het lid van Moen*. Volgens de Quartairprofieltypekaart worden de tertiaire afzettingen bedekt door Holocene en Tardiglaciaal alluvium.

Volgens de bodemkaart wordt het onderzoeksterrein grotendeels ingenomen door bodems waarvan het oorspronkelijk bodemprofiel door de mens gewijzigd of vernietigd is. In dit geval gaat het om een bebouwde zone in het noorden (OB) en een sterk vergraven zone (OT) in het westen, langs het kasteeldomein Rokkenborch. In het zuidelijke deel wordt een Aep-bodem aangeduid. Het betreft een natte, sterk gleyige leembodem zonder profielontwikkeling die worden beïnvloed door een permanente grondwatertafel.

Verder kunnen we aannemen dat helingserosie geen of een zeer beperkte rol op het projectgebied gespeeld zal hebben.

Wat is de geschiedenis van het landgebruik van het terrein?

De cartografische bronnen tonen aan dat het westelijk deel van het projectgebied in de 18de eeuw werd ingenomen als weiland. Een plattegrond van 1751 van het kasteeldomein Rokkenborch toont dat dit perceel van het kasteeldomein door een dreef werd afgebakend. De *Ferrariskaart* geeft hier een gracht weer. De oostelijke grens van dit weiland werd gevormd door een bomenrij die het weiland van een meer oostelijk gelegen erf scheidde. Dit erf maakte deel uit van één hoeve gelegen langs de Bellebeek, waarvan een structuur in de noordoosthoek van het terrein gelegen was. Het projectgebied was verder als grasland/boomgaard in gebruik. Nadat deze hoeve door een overstroming werd vernield, werd ten westen hiervan en aldus op de plaats waar zich de huidige bebouwing situeert, een nieuw woning opgebouwd. In 1935 werd deze hoeve, tot dan in eigendom van de familie Van Cauwelaert-Vossen, door Jozef Wastiels aangekocht om als molenaarsbedrijf in te richten. De hoeve werd aan de nieuwe noden aangepast en werd in de loop van de 19de-20ste eeuw uitgebreid tot haar huidige vorm.

Wat zijn de gekende verstoringen (van de huidige verhardingen, riolering, allerhande leidingen, enz.)? Hoe diep gaan deze verstoringen en over welke oppervlakte verspreiden ze zich?

De projectzone wordt grotendeels ingenomen door gebouwen van een voormalige hoeve en later molencomplex. In totaal is ca. 1440 m² bebouwd en ca. 1720 m² verhard.

Hierbij zal een deel van de bestaande bebouwing (m.n. het initieel molengebouw en de bestaande woning) behouden blijven, en dit over een oppervlakte van ca. 346,5 m² (cfr. molen ca. 210 m² en woning ca. 136,5 m²). De rest van de aanwezige bebouwing wordt gesloopt. De structuren die verwijderd worden zijn niet onderkelderd. De aanleg van de funderingen van de bestaande gebouwen een negatieve impact op de ondergrond gehad. De dimensies van de funderingen zijn niet gekend, maar de dikte ervan kan geschat worden tussen 40 en 100 cm.

Tenslotte zal de aanleg en heraanleg van de tuinzone en verhardingen ook niet zonder gevolg voor de ondergrond zijn gebleven, als is de impact hier waarschijnlijk niet groter dan 30 tot 40 cm onder het maaiveld geweest, met plaatselijk diepere ingrepen voor de aanleg van nutsleidingen en de aanwezige vijver.

Bij het Kabel- en Leidingen Informatie Portaal (KLIP) werd verder informatie opgevraagd over de in het plangebied aanwezige nutsleidingen. Hieruit blijkt dat ter hoogte van het woonhuis een aansluiting van *Proximus* aanwezig is. Een telecommunicatieleiding is verder aanwezig in de noordwesthoek van het projectgebied. Verder te vermelden is het bestaande en te behouden electriciteitscabinet net ten noorden van het molengebouw. Van hieruit vertrekt een buiten gebruik gestelde hoogspanningsleiding, die ten westen van het projectgebied ter hoogte van voetweg nr. 20 loopt.

Wat is de impact van de geplande werken?

De initiatiefnemer plant op een ca. 5585 m² groot terrein aan de Koning Albertstraat 134 te Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek (gem. Roosdaal, prov. Vlaams-Brabant) de renovatie van een bestaand molencomplex naar een residentieel gebouwencomplex.

Hierbij zal een deel van de bestaande bebouwing (m.n. het initieel molengebouw en de bestaande woning) behouden blijven, en dit over een oppervlakte van ca. 346,5 m² (cfr. molen ca. 210 m² en woning ca. 136,5 m²). In deze zone worden geen nieuwe bodemingrepen verwacht.

De rest van de aanwezige bebouwing (ca. 1026,5 m²) wordt gesloopt en maakt plaats voor een nieuwe aanbouw. Er wordt niet gestreefd naar een volume-uitbreiding, het volledig woonprogramma past grotendeels binnen de bestaande bouwvolumes. De nieuwbouw (met een oppervlakte van ca. 765 m²) wordt net zoals de bestaande en af te breken bebouwing, niet onderkelderd. De diepte van de bodemingrepen bedraagt hier ca. 50 cm ter hoogte van de vloerplaat en ca. 1m ter hoogte van de draagwanden (niveau ten opzichte van de nieuwe nulpas = 43,5 m TAW).

De bestaande verhardingen wordt grotendeels omgevormd tot groenzone, en deels ingevuld als open parking met gewapend gras. De binnenkoer wordt deels “onthard” en ingevuld als gemeenschappelijke groenzone. Voor deze omgevingsaanleg bereiken de bodemingrepen een gemiddelde diepte tot ca. 40 cm (met plaatselijk enkele diepere ingrepen voor de aanleg van nutsleidingen, drie regenwaterputten en enkele plantputten). Deze ingrepen bevinden zich ter hoogte van de huidige verhardingen en zijn zo quasi volledig binnen een reeds geroerde ondergrond gepland.

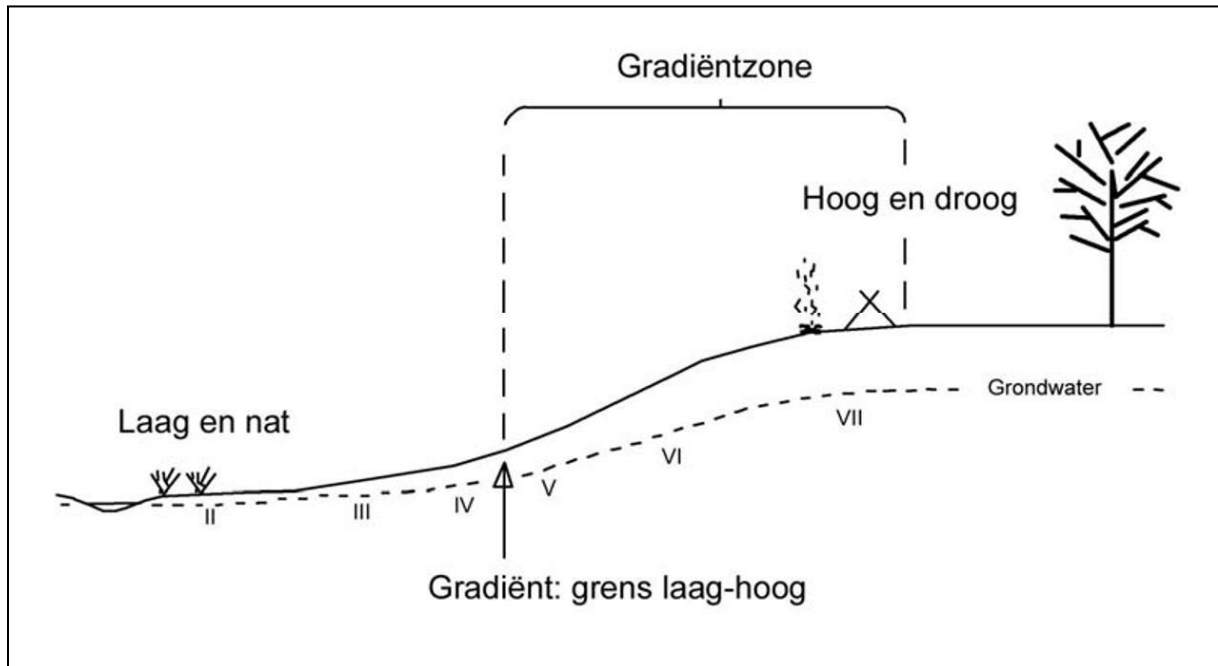
Welke aanwijzingen bevatten de bestaande en gekende bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?

Potentieel voor steentijd artefactensites

Een belangrijk kenmerk van de culturen in de steentijd is dat de mens zich voornamelijk voedde door middel van jacht, visvangst en het uit de omliggende ecosystemen verzamelen van voedsel. Deze ‘jager-verzamelaars’ trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk (dagen, weken) op een verblijf plaats. Het zijn vaak alleen de overgebleven vuurstenen werktuigen die verwijzen naar een dergelijke nederzetting, meestal aangeduid met de term kampement. Uit verschillende studies is gebleken dat veel van deze vindplaatsen met vuursteenartefacten uit het paleolithicum, mesolithicum en vroeg neolithicum voorkomen in overgangsgebieden van nat/laag naar droog/hoog: zogenaamde gradiënten. Dit verband is sterker naarmate de gradiënt markanter is, zoals op de randen van beek dalen. De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen ‘lage/natte’ en ‘hoge/droge’ bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel (Afb. 29). Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.

- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het Laat Paleolithicum en Mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.³⁵

Afb. 29: Hypothetisch voorbeeld van een gradiëntzone (M. verhoeven et al. 2010, fig 33, p.87)

Voor het terrein, gelegen in de vallei van de Bellebeek en op de bodemkaart als een Aep-bodem weergegeven, kan worden aangenomen dat het erg nat was/is. De Quartaire afzettingen bestaan uit alluviale afzettingen op het volledige projectgebied, dat in van nature overstroombaar gebied ligt. Een groot deel van het terrein, waar bovendien ook het merendeel van de bodemingrepen zijn gepland, is sinds het begin van de 20ste eeuw bebouwd, dan wel verhard.

Er kan worden verwacht dat hoger gelegen plaatsen in de ruime omgeving van het projectgebied een hogere aantrekkingskracht uitoefende op de prehistorische mens. Het potentieel op het aantreffen van prehistorische artefactensites wordt daarom als laag ingeschat.

Gezien zijn ligging in de vallei van de Bellebeek wordt ook het potentieel voor het aantreffen van sporen en/of vondsten uit het neolithicum als laag ingeschat.

Potentieel voor (proto-)historische sites

Ook voor de aanwezigheid van (proto-)historische sites uit de metaaltijden en Romeinse tijd geldt het feit dat het terrein erg nat was en daardoor weinig geschikt was voor bewoning of bewerking. Het potentieel voor het aantreffen van sporen en/of vondsten uit deze periodes wordt als laag ingeschat.

Hetzelfde geldt voor het aantreffen van sporen van bewoning uit de middeleeuwen. De afbakening van het naastgelegen kasteeldomein is gekend op basis van het historische kaartmateriaal en nog duidelijk in het

³⁵ Deeben, J. & E. Rensink (2005), 171-199; M. Verhoeven, G.R. Ellenkamp & D.M.G. Keijers (2010), 87, 101.

landschap zichtbaar. Het terrein bleef hoogstwaarschijnlijk ook in deze periode als lager gelegen terrein (weiland) langs de Bellebeek in gebruik.

Voor de nieuwe en nieuwste tijd kan het potentieel wel naar boven (matig) worden bijgesteld, en dit gezien de op het historische kaartmateriaal gekarteerde bebouwing in het noordoosten van het terrein en ter hoogte van de huidige bebouwing. De oudste bewoning was echter met zekerheid hoofdzakelijk ten oosten van het projectgebied gelegen en verschoof, na een overstroming, pas in het begin van de 20ste eeuw in de richting van het projectgebied.

In onderstaande tabel (TABEL 1) wordt op basis van de reeds gekende informatie voor het onderzoeksgebied een verwachting voorgesteld voor de betreffende fase van het onderzoek (bureauonderzoek) voor het projectgebied. Het voorkomen van archeologische spoorcomplexen kan tenzij in omschreven gevallen nooit uitgesloten worden. Wanneer een verwachting voor een bepaalde periode niet van toepassing is, wordt dit omschreven in de tabel.

Periode	Verwachting onderzoeksgebied
steentijd	Laag
• paleolithicum (1.300.000 – 12.000 BP)	
• mesolithicum (10.000 BP – 4.000 v. Chr.)	
• neolithicum (5.250 – 2.000 v.Chr.)	
metaaltijden	Laag
• bronstijd (2.000 – 800 v. Chr.)	
• ijzertijd (800 – 57 v. Chr.)	
Romeinse tijd	Laag
• vroeg-Romeinse tijd (57 v. Chr. – 69 n. Chr.)	
• midden-Romeinse tijd (69 – 284 n. Chr.)	
• laat-Romeinse tijd (284 – 406 n. Chr.)	
middeleeuwen	Laag
• vroege middeleeuwen (406 – 900 n. Chr.)	
• volle middeleeuwen (900 – 1.200 n. Chr.)	
• late middeleeuwen (1.200 – 1.500 n. Chr.)	
nieuwe tijd	Matig (Bebouwing echter hoofdzakelijk ten oosten)
• 16 ^{de} eeuw	
• 17 ^{de} eeuw	
• 18 ^{de} eeuw	
nieuwste tijd	Matig (Huidige en deels te behouden bebouwing)
• 19 ^{de} eeuw	
• 20 ^{ste} eeuw	
• 21 ^{ste} eeuw	

TABEL 1: Archeologische verwachting per periode voor het projectgebied.

Is verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk? Indien ja, motiveer de keuze van de te gebruiken methode.

Neen. Hoewel de aanwezigheid van archeologische sporen op basis van het bureauonderzoek niet volledig uitgesloten kan worden, wordt voor het onderzoeksterrein geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Een deel van de bestaande bebouwing (m.n. het initieel molengebouw en de bestaande woning) zal behouden blijven, en dit over een oppervlakte van ca. 346,5 m². In deze zone worden geen nieuwe bodemingrepen verwacht. De rest van de aanwezige bebouwing (ca. 1026,5 m²) wordt gesloopt en maakt plaats voor een nieuwe aanbouw. Er wordt hierbij niet gestreefd naar een volume-uitbreiding, het volledig woonprogramma past grotendeels binnen de bestaande bouwvolumes. De nieuwbouw (met een oppervlakte van ca. 765 m²) wordt bovendien – net zoals de bestaande en af te breken bebouwing – niet onderkelderd waardoor de impact van de geplande bebouwing

eerder beperkt is en de bodemingrepen grotendeels binnen een reeds verstoorde bodem kunnen worden verwacht.

De bestaande verhardingen wordt grotendeels omgevormd tot groenzone, en deels ingevuld als open parking met gewapend gras. Voor deze omgevingsaanleg bereiken de bodemingrepen een gemiddelde diepte tot ca. 40 cm (met plaatselijk enkele diepere ingrepen voor de aanleg van nutsleidingen, drie regenwaterputten en enkele plantputten). Deze ingrepen bevinden zich ter hoogte van de huidige verhardingen en zijn zo quasi volledig binnen een reeds geroerde ondergrond gepland.

Uit de landschappelijke situering blijkt bovendien dat het terrein, gelegen in de vallei van de Bellebeek, in het verleden erg nat was/is. De afbakening van het naastgelegen middeleeuwse kasteeldomein Rokkenborch is gekend op basis van het historische kaartmateriaal en nog duidelijk in het landschap zichtbaar. Het terrein bleef hoogstwaarschijnlijk tot in de nieuwe tijd als lager gelegen terrein (weiland) langs de Bellebeek in gebruik.

Hoewel het onderzoeksterrein een matig potentieel heeft voor het aantreffen van sporen en/of structuren (proto-)historische sites die dateren uit de nieuwe/nieuwste tijd, wijst een confrontatie van de geplande bodemingrepen uit dat deze bodemingrepen grotendeels plaatsvinden ter hoogte van de huidige bebouwing en verhardingen. Op te merken is bovendien dat dieper geplande werken in meerdere kleinere delen onder te verdelen zijn, die zich bovendien verspreid op het onderzoeksterrein bevinden. De kans op kennisvermeerdering wordt daarom als gering ingeschat, waardoor de uitvoer van een vervolgonderzoek kosten-baten te duur is.

2.6 Kennisvermeerdering

Zie onderzoeksvraag: 2.5 Is verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk? Indien ja, motiveer de keuze van de te gebruiken methode.

3. Samenvatting

De initiatiefnemer plant op een ca. 5585 m² groot terrein te Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek (gem. Roosdaal, prov. Vlaams-Brabant) – kadastraal gekend als Roosdaal, 3de afd, sectie A, nrs 283n en 283r – de renovatie van een bestaand molencomplex naar een residentieel gebouwencomplex.

Het gebied wordt in het noorden begrensd door de Koning Albertstraat en in het westen door een voetweg (nr. 20) die de grens vormt met het kasteeldomein Rokkenborch (CAI 617). Het projectgebied is grotendeels bebouwd met gebouwen van de voormalige molensite Wastiels. Alle gebouwen zijn opgesteld rondom een open, met kasseien verharde binnenkoer. Via een asfaltverharding wordt langs de westvleugel aansluiting gemaakt met een grindverharding die ten westen en zuiden van de bebouwing aanwezig is. Op het achterliggende deel is een vijver aanwezig met rondom gras en enkele geïsoleerde bomen.

Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek, gelegen in het Pajottenland, wordt doorsneden door de vallei van de Bellebeek. Deze beek ca. 25 m ten oosten van het projectgebied. De Notenboombeek, die ten zuiden van het projectgebied stroomt, vloeit ca. 80 m ten zuidoosten van het terrein uit in De Bellebeek. Gelegen in de vallei van de Bellebeek daalt het terrein licht in oostelijke richting, van ca. 43,9 m tot 42,9 m TAW. Voetweg nr. 20, die het terrein in het westen begrensd, is lager gelegen. Dit lager gelegen tracé kan vermoedelijk gekoppeld worden aan de gracht die het kasteeldomein Rokkenborch begrenste. Het kasteeldomein zelf, dat teruggaat op een laat-middeleeuwse motte, is dan weer beduidend hoger (tot 49 m TAW) gelegen.

De Tertiair geologische kaart geeft voor het noordelijk deel van het onderzoeksgebied de *Formatie van Kortijk, meer bepaald het lid van Moen*. Volgens de Quartairprofieltypekaart worden de tertiaire afzettingen bedekt door Holoceen en Tardiglaciaal alluvium. Volgens de bodemkaart wordt het onderzoeksterrein grotendeels ingenomen door bodems waarvan het oorspronkelijk bodemprofiel door de mens gewijzigd of vernietigd is. In dit geval gaat het om een bebouwde zone in het noorden (OB) en een sterk vergraven zone (OT) in het westen, langs het kasteeldomein Rokkenborch. In het zuidelijke deel wordt een Aep-bodem aangeduid. Het betreft een natte, sterk gleyige leembodem zonder profielontwikkeling die worden beïnvloed door een permanente grondwatertafel.

Lombeek behoorde in de 12de en 13de eeuw toe aan de heren van Walcourt, ook wel heren van Aa en Lennik genoemd. Op de plaats van de kerk van O.L.V.-Lombeek stond vermoedelijk al in de 9de eeuw een straatkerkje. De burcht Rokkenborch, die het projectgebied in het westen begrensd, ontstond waarschijnlijk in de 11de eeuw en deed samen met het kasteel Kruikenborgh te Ternat dienst als vooruitgeschoven verdedigingspost tegen het oprukkende Vlaanderen. Het kasteel omvat onder andere een ingemotte middeleeuwse donjon (uit de 14de eeuw).

De cartografische bronnen tonen aan dat het westelijk deel van het projectgebied in de 18de eeuw werd ingenomen als weiland. Een plattegrond van 1751 van het kasteeldomein Rokkenborch toont dat dit perceel van het kasteeldomein door een dreef werd afgebakend. De *Ferrariskaart* geeft hier een gracht weer. De oostelijke grens van dit weiland werd gevormd door een bomenrij die het weiland van een meer oostelijk gelegen erf scheidde. Dit erf maakte deel uit van één hoeve gelegen langs de Bellebeek, waarvan een structuur in de noordoosthoek van het terrein gelegen was. Het projectgebied was verder als grasland/boomgaard in gebruik. Nadat deze hoeve door een overstroming werd vernield, werd ten westen hiervan en aldus op de plaats waar zich de huidige bebouwing situeert, een nieuw woning opgebouwd. In 1935 werd deze hoeve, tot dan in eigendom van de familie Van Cauwelaert-Vossen, door Jozef Wastiels aangekocht om als molenaarsbedrijf in te richten. De hoeve werd aan de nieuwe noden aangepast en werd in de loop van de 19de-20ste eeuw uitgebreid tot haar huidige vorm. Sinds 2013 werd de productie op het terrein stopgezet.

Hoewel de aanwezigheid van archeologische sporen op basis van het bureauonderzoek niet volledig uitgesloten kan worden, wordt voor het onderzoeksterrein geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Een deel van de bestaande bebouwing (m.n. het initieel molengebouw en de bestaande woning) zal behouden blijven, en dit over een oppervlakte van ca. 346,5 m². In deze zone worden geen nieuwe bodemingrepen verwacht. De rest van de aanwezige bebouwing (ca. 1026,5 m²) wordt gesloopt en maakt plaats voor een nieuwe aanbouw. Er wordt hierbij niet gestreefd naar een volume-uitbreiding, het volledig woonprogramma past grotendeels binnen de bestaande bouwvolumes. De nieuwbouw (met een oppervlakte van ca. 765 m²) wordt bovendien – net zoals de bestaande en af te breken bebouwing – niet onderkelderd waardoor de impact van de geplande

bebouwing eerder beperkt is en de bodemingrepen grotendeels binnen een reeds verstoorde bodem kunnen worden verwacht.

De bestaande verhardingen wordt grotendeels omgevormd tot groenzone, en deels ingevuld als open parking met gewapend gras. Voor deze omgevingsaanleg bereiken de bodemingrepen een gemiddelde diepte tot ca. 40 cm (met plaatselijk enkele diepere ingrepen voor de aanleg van nutsleidingen, drie regenwaterputten en enkele plantputten). Deze ingrepen bevinden zich ter hoogte van de huidige verhardingen en zijn zo quasi volledig binnen een reeds geroerde ondergrond gepland.

Uit de landschappelijke situering blijkt bovendien dat het terrein, gelegen in de vallei van de Bellebeek, in het verleden erg nat was/is. De afbakening van het naastgelegen middeleeuwse kasteeldomein Rokkenborch is gekend op basis van het historische kaartmateriaal en nog duidelijk in het landschap zichtbaar. Het terrein bleef hoogstwaarschijnlijk tot in de nieuwe tijd als lager gelegen terrein (weiland) langs de Bellebeek in gebruik.

Hoewel het onderzoeksterrein een matig potentieel heeft voor het aantreffen van sporen en/of structuren (proto-)historische sites die dateren uit de nieuwe/nieuwste tijd, wijst een confrontatie van de geplande bodemingrepen uit dat deze bodemingrepen grotendeels plaatsvinden ter hoogte van de huidige bebouwing en verhardingen. Op te merken is bovendien dat dieper geplande werken in meerdere kleinere delen onder te verdelen zijn, die zich bovendien verspreid op het onderzoeksterrein bevinden. De kans op kennisvermeerdering wordt daarom als gering ingeschat, waardoor de uitvoer van een vervolgonderzoek kosten-baten te duur is.

